

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

«Επανάταξη στην αγορά εργασίας και κατ' επέκταση στο κοινωνικό σύνολο, ατόμων που έχουν εκτίσει ποινή φυλάκισης για σοβαρά ποινικά αδικήματα, μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας»

Κωνσταντίνα Καπατσώρη-Σκρίνου

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2018

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese
Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki
Department of Business Administration - University of Piraeus

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

“Reintegration through social entrepreneurship into the labor market and by extension into the society, of people who have served a sentence of imprisonment for serious criminal offenses”

Konstantina Kapatsori-Skrinou

Corinth, September 2018

Περίληψη

Η εργασία έχει τίτλο «επανάταξη στην αγορά εργασίας και κατ' επέκταση στο κοινωνικό σύνολο ατόμων που έχουν εκτίσει ποινή φυλάκισης για σοβαρά ποινικά αδικήματα μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας». Στο πλαίσιο της εργασίας μελετάται ο θεσμός της κοινωνικής επανάταξης σε όλη την κοινωνική, επαγγελματική, ψυχολογική και εκπαιδευτική διάσταση του και γίνεται μία αναφορά στις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα.

Αμέσως μετά πραγματοποιείται μία γνωριμία με διάφορες δομές που υποστηρίζουν αποφυλακισμένους και τέλος στην μελέτη περίπτωσης, μελετάμε τη μοναδική Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση στην Ελλάδα τύπου ένταξης με σκοπό την διευκόλυνση των αποφυλακισμένων στην επαγγελματική αποκατάσταση και την πλήρη επαναφορά του σε όλα τα επίπεδα: προσωπικό, κοινωνικό και οικονομικό.

Ύστερα από την περιγραφή της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης, ακολουθούν συνεντεύξεις με τα άτομα τα οποία έχουν ωφεληθεί από την συγκεκριμένη δομή στο δρόμο της επανάταξης τους και συζητάμε κριτικά τον ρόλο τέτοιων φορέων με σκοπό την εξακρίβωση της συνεισφοράς τους στο δρόμο της επανάταξης των αποφυλακισμένων.

Το αποτέλεσμα της εργασίας είναι μία ΚοινΣΕΠ ένταξης δημιουργημένη για αυτό το σκοπό, την επανάταξη των αποφυλακισμένων, είναι εξίσου λειτουργική με τις υπόλοιπες που ετοιμάζουν τον τρόπο της επανάταξης γιατί συμπληρώνει το επόμενο βήμα της επανάταξης και παράλληλα αντιμετωπίζει το μεγάλο πρόβλημα της ανεργίας. Επίσης βασικό συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι η πολιτεία παρόλο που τυπικά στηρίζει τέτοιες δομές και πρωτοβουλίες, έχει ακόμα πάρα πολλά πράγματα να πραγματοποιήσει ώστε να διευκολύνει τη δημιουργία και τη λειτουργία τους.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική επανάταξη, κοινωνικές επιχειρήσεις, αποφυλάκιση

Abstract

The thesis is entitled “Reintegration through social entrepreneurship into the labor market and by extension into the society, of people who have served a sentence of imprisonment for serious criminal offenses”.

In the framework of the work, the framework of social reintegration is studied in its social, professional, psychological and educational dimension and a reference is made to social cooperative enterprises in Greece.

Afterwards there is an acquaintance with various structures that support detainees and finally the case study, we study the only Social Cooperative Enterprise in Greece of type of integration where its purpose is to facilitate the discharged people in the professional rehabilitation, since the professional rehabilitation has been recognized as a critical factor preventing the return of prisoners to delinquency and the completion of the reintegration of prisoners into society, with the aim of a reset at all levels: personal, social and economic.

Following the description of the social cooperative enterprise, we are interviewing the people who have benefited from the specific structure on the way to their reintegration and we critically discuss the role of such bodies in order to ascertain their contribution to the reintegration of the prisoners.

The result of the work is that a Social Cooperative Enterprise created for this purpose, the reintegration of the detainees, is even functional as the others who are preparing the way of reintegration, because she is also facing the big problem of unemployment. Also, the main conclusion of the survey is that the state, although it typically supports such structures and initiatives, still has a lot to do in order to facilitate their creation and operation.

Keywords: Social reintegration, social enterprises, dischargement

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract.....	4
Κεφάλαιο 1	7
1.1. Εισαγωγή.....	7
1.2. Σκοπός εργασίας.....	8
1.3. Ερευνητικοί στόχοι και υποθέσεις	8
1.4. Μεθοδολογία.....	9
1.5. Το πρόβλημα της κοινωνικής επανένταξης.....	9
1.6. Το πρόβλημα της κοινωνικής επανένταξης σε Ελλάδα και Ευρώπη.....	10
1.7. Κοινωνική διάσταση	11
1.8. Επαγγελματική διάσταση	12
1.9. Ψυχολογική διάσταση	13
1.10. Εκπαιδευτική διάσταση.....	14
Κεφάλαιο 2	16
2.1. Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.....	16
2.2. Είδη κοινωνικών επιχειρήσεων	16
2.3. Σχετική νομοθεσία σε Ελλάδα	17
2.4. Εξελίξεις σε Ελλάδα και Ευρώπη	18
Κεφάλαιο 3	20
3.1. Τα είδη των δομών που υποστηρίζουν αποφυλακισμένους	20
3.2. Δομή, οργάνωση και απολογισμός ΚΕΘΕΑ.....	21
3.3. Δομή, οργάνωση και απολογισμός Επάνοδος ΝΠΙΔ	24
3.4. Δομή, οργάνωση και απολογισμός Συλλόγου «Ονήσιμος»	26
3.5. Δομή, οργάνωση και απολογισμός «ξεβλογάρισμα»	28
Κεφάλαιο 4	31
4.1. Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και τύποι ένταξης.....	31
4.2. Δομή, οργάνωση και απολογισμός ΚοιΣΕπ «Νέοι Ορίζοντες».....	34
4.3. Μεθοδολογία έρευνας	39
4.4. Περιορισμοί έρευνας.....	42
4.5. Συνέντευξη με ωφελούμενους	43

Κεφάλαιο 5	53
5.1. Συμπεράσματα.....	53
5.2. Προτάσεις προς τις ΚοινΣΕπ με σχετικό αντικείμενο	55
5.3. Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	56
Βιβλιογραφία	57

Κεφάλαιο 1

1.1.Εισαγωγή

Η επανένταξη στην αγορά εργασίας και φυσικά στην κοινωνία ατόμων που έχουν εκτίσει ποινή φυλάκισης, είναι ένα θέμα το οποίο έχει απασχολήσει όλες τις σύγχρονες κοινωνίες, τόσο υπό το πρίσμα της κοινωνικής ευαισθησίας, δηλαδή το φαινόμενο του αποκλεισμού των ατόμων αυτών από την κοινωνία, όσο και σαν κριτήριο ποιότητας του σωφρονιστικού συστήματος, κατά πόσο δηλαδή είναι επιτυχημένο στο να παραδίδει στην κοινωνία άτομα τα οποία πέρασαν από τη διαδικασία του σωφρονισμού και μπορούν να επανενταχθούν επιτυχώς και να παραμείνουν παραγωγικά και ωφέλιμα στο κοινωνικό σύνολο.

Κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα μεγάλο ζήτημα για άλλες σύγχρονες κοινωνίες καθώς και η αντιμετώπισή του σχετίζεται με την αντιμετώπιση της φτώχειας και την ενσωμάτωση των κοινωνικών ομάδων στην αγορά εργασίας. Αυτό δεν μπορεί να γίνει με μαγικούς τρόπους και πρέπει να λειτουργούν καλά και οι υπόλοιπες δομές όπως παραδείγματος χάρη εκπαιδευτικές δομές και κυρίως με την μορφή της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε άτομα κοινωνικά αποκλεισμένα όπως είναι οι κρατούμενοι.

Επίσης μια άλλη διάσταση του προβλήματος της επανένταξης έχει να κάνει και με το δικαίωμα για εργασία των ατόμων που αποφυλακίστηκαν, όπως είναι λογικό, και η καθιέρωση αποτελεσματικών τρόπων επανένταξης τους στην αγορά εργασίας, παρέχοντας ειδικότερα κίνητρα ώστε να πραγματοποιήσουν και δικές τους επιχειρηματικές δραστηριότητες, δηλαδή να δημιουργήσουν και δικές τους επιχειρήσεις, αναγνωρίζοντας τη δυσκολία που αντιμετωπίζουν τα άτομα τα οποία έχουν αποφυλακιστεί ή ανήκουν σε άλλες ευάλωτες ομάδες για το δικαίωμα πρόσβασης στη μισθωτή εργασία.

Μία τέτοια προοπτική δίνεται από τις κοινωνικές επιχειρήσεις εντός και εκτός σωφρονιστικών καταστημάτων στην Ελλάδα για πρώην έγκλειστους. Στην Ελλάδα οι κοινωνικές επιχειρήσεις και γενικότερα οι φορείς του τρίτου τομέα της οικονομίας όπως συνήθως λέγονται, μπορούν να δραστηριοποιηθούν επιτυχώς στο επίπεδο της εργασιακής επανένταξης αποφυλακισμένων και έχουμε πολλά παραδείγματα

επιτυχημένων τέτοιων εφαρμογών από το εξωτερικό. Στα πλαίσια της εργασίας μας θέλουμε να μελετήσουμε πρωτότυπα μοντέλα συμπράξεων μεταξύ τρίτου τομέα οικονομίας και του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, τα οποία δομούνται με πολύ πετυχημένες πρακτικές στο εξωτερικό και να δούμε και πετυχημένες πρακτικές οι ανάλογες υπάρχουν και στη χώρα μας. (Τακτικός, Β. 2014)

1.2.Σκοπός εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι η ανάδειξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σαν τον κατάλληλο και αποδοτικότερο τρόπο επανένταξης αποφυλακισμένων στην κοινωνία σε σχέση με άλλες μορφές υποστήριξης (πχ σύλλογοι υποστήριξης αποφυλακισμένων).

Παράλληλα σκοπός της εργασίας είναι να δούμε αν η πολιτεία υποστηρίζει αυτές τις δράσεις και τις πρωτοβουλίες έμπρακτα και όχι μόνο θεωρητικά.

Τέλος, ακόμα ένας σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσουμε μέσα από ένα πραγματικό παράδειγμα, εάν υπάρχει απήχηση, αντίκρισμα και πραγματική συνεισφορά από τη δημιουργία τέτοιων επιχειρήσεων.

1.3.Ερευνητικοί στόχοι και υποθέσεις

Οι στόχοι της έρευνας από τους οποίους προκύπτουν και οι ερευνητικές υποθέσεις, είναι να διαπιστώσουμε εάν οι άλλες μορφές υποστήριξης και επανένταξης αποφυλακισμένων είναι εξίσου αποτελεσματικές στην επανένταξη στην αγορά εργασίας όσο και μια ΚοιΣΕπ ένταξης δημιουργημένη για αυτό τον σκοπό.

Σαφέστατα παράλληλα, προσπαθούμε να διαπιστώσουμε εάν η ίδια η πολιτεία όντως ενθαρρύνει τέτοιες προσεγγίσεις για την δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων με σκοπό την επανένταξη των ατόμων από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και ειδικότερα όπως μας ενδιαφέρει εδώ για τους αποφυλακισμένους, οι οποίοι έχουν εκτίσει και μάλιστα μία ποινή φυλάκισης για σοβαρά ποινικά αδικήματα και όχι μόνο στα χαρτιά να υποστηρίζει τέτοιες δράσεις.

Μία άλλη παράμετρος που μας ενδιαφέρει να μελετήσουμε μέσω της συγκεκριμένης εργασίας είναι αν και οι ίδιοι οι φυλακισμένοι, τα άτομα τα οποία ανήκουν σε διάφορους ευάλωτες ομάδες, εμπιστεύονται αυτές τις δομές και την αναζητούν βοήθεια για την επανένταξή τους.

1.4.Μεθοδολογία

Αφού μελετηθεί η σχετική βιβλιογραφία πάνω στο ζήτημα της επανένταξης στην αγορά εργασίας αποφυλακισμένων και γενικότερα των κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων, θα πραγματοποιηθεί έρευνα σε ήδη υπάρχουσες πηγές (πχ δελτία απολογισμού δράσεων) οργανώσεων, άρα δευτερογενή έρευνα, και μετά θα υπάρξει μια πρωτογενή έρευνα με την μέθοδο της συνέντευξης, με ωφελούμενους και εργαζόμενους της ΚοιΣΕπ ένταξης δημιουργημένη για τον σκοπό της επανένταξης στην αγορά εργασίας αποφυλακισμένων.

Για τους σκοπούς της εργασίας επιλέξαμε την Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση με επωνυμία Νέοι Ορίζοντες η οποία δραστηριοποιείται στην απασχόληση αποφυλακισμένων ανθρώπων σε εργασίες όπως καθαρισμοί κτηρίων, κήπων και άλλες εργασίες οι οποίες είτε δεν απαιτούν ιδιαίτερη εξειδίκευση, ή δεν έχουν κάποια ιδιαιτερότητα και ευαισθησία ως προς το ποινικό μητρώο των υπαλλήλων τους.

1.5.Το πρόβλημα της κοινωνικής επανένταξης

Ο όρος κοινωνική επανένταξη, αναφέρεται στη διαδικασία της κοινωνικής ένταξης και επιστροφή στην κοινωνία των αποφυλακισμένων ατόμων. Αν και έχουν κατά καιρούς ακουστεί πάρα πολύ όροι και ορολογίες που περιγράφουν τη διαδικασία αυτή, όπως επανεγκατάσταση ή σωφρονιστική αρωγή, αλλά ο όρος κοινωνική επανένταξη φαίνεται να παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον και αντανakλά τη βαθιά ριζωμένη κοινωνική ανάγκη για επανυποδοχή των ατόμων το οποίο για κάποιο λόγο βρέθηκαν σε εγκλεισμό σε σωφρονιστικό κατάστημα (Μηλιώνη, Φ. 2016)

Αν και ιστορικά η διαδικασία της επανένταξης των φυλακισμένων πίσω στην κοινωνία είναι να είναι μία διαδικασία η οποία ξεκίνησε πιο έντονα και στοχευμένα

χρονικά τη δεκαετία του 1950, από τότε μέχρι σήμερα έχουν ακολουθήσει διάφορες πολιτικές και μεταρρυθμίσεις, αφού η κοινωνική επανένταξη δεν είναι μόνο ένα τυπικό καθήκον της πολιτείας αλλά δικαίωμα και των υπολοίπων ατόμων τα οποία για διάφορους λόγους βρέθηκαν σε εγκλεισμό.

Με την έννοια αυτή, μιλάμε για το δικαίωμα των πολιτών στην ισότητα των ευκαιριών για επανένταξη, το οποίο συνεπάγεται την υποχρέωση του κράτους να εξασφαλίσει τις συνθήκες ώστε το άτομο μετά τον εγκλεισμό σε σωφρονιστικό κατάστημα, να επανέλθει στην κοινωνική ζωή έχοντας τη δυνατότητα να δημιουργήσει ξανά είτε επαγγελματικά και εργασιακά, είτε κοινωνικά και οικογενειακά.

1.6. Το πρόβλημα της κοινωνικής επανένταξης σε Ελλάδα και Ευρώπη

Το γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και των εγκλημάτων, υποστηρίζει την αποκατάσταση των κρατουμένων και την κοινωνική επανένταξη τους από το 1955 και μάλιστα από τότε το επαναφέρει σαν επαναλαμβανόμενο θέμα σε όλες τις συνελεύσεις. Προτάσεις και μεταρρυθμίσεις εγκρίθηκαν ομόφωνα από τη γενική συνέλευση του ΟΗΕ το Δεκέμβριο του 2015 και έγιναν γνωστές ως κανόνες του Νέλσον Μαντέλα, για να τιμήσουν την κληρονομιά του τέως Προέδρου της Νότιας Αφρικής και τον αγώνα του για την ελευθερία των ατόμων.

Η υποστήριξη της αποκατάστασης και της επανένταξης των κρατουμένων στην κοινωνία είναι υψίστης σημασίας. Η διακήρυξη του 2015 αναγνωρίζει την επένδυση της πολιτείας σε αντίστοιχα προγράμματα ως ένα από τα πιο οικονομικά και καλύτερα σε απόδοση ως τρόπος πρόληψης της υποτροπής των κρατουμένων ώστε να μην υποπέσουν στα ίδια και χειρότερα εγκλήματα.

Έτσι τις διαφορετικές καταστάσεις των κρατών μελών σε ολόκληρο τον κόσμο, εφαρμόζονται προγράμματα για την αποκατάσταση των κρατουμένων και όχι απλώς για την τιμωρία τους, αλλά με την καθοδήγηση της πολιτείας για την άμεση υποστήριξη για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και του εγκλήματος.

Αυτό πραγματοποιείται κυρίως μέσω της παροχής νέων προοπτικών κοινωνικής επανένταξης και ειδικότερα μέσω της δημιουργίας κινήτρων και της ομαδικής εργασίας όπου έχει αποδειχτεί ότι για έναν κρατούμενο είναι ωφέλιμη και ενδεδειγμένη. (Socialpolicy.gr 2018)

Για να καταλάβουμε τη σημαντικότητα του θέματος, θα αναφερθούμε σε αριθμούς για την Ελλάδα. Σύμφωνα τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, στις 33 ελληνικές φυλακές σήμερα έχουμε σχεδόν 10.000 κρατούμενους. (left.gr 2016). Αν και φυσικά υπάρχει μεγάλη διαφορά στους λόγους για τους οποίους είναι κρατούμενοι αλλά αξίζει να αναφέρουμε πως τα σοβαρά ποινικά αδικήματα, όπως παραδείγματος χάρη εγκλήματα κατά της ζωής, ξεπερνούν το 10% του συνόλου των φυλακισμένων. (lefimerida.gr 2014)

Υπάρχει πληθώρα στοιχείων από το Υπουργείο Εσωτερικών για τη χωρητικότητα των καταστημάτων κράτησης, τα οποία είναι διαθέσιμα, αλλά πρέπει να πούμε ότι υπάρχει η διεθνής προδιαγραφή για 4 τετραγωνικά μέτρα ανά κρατούμενο και με βάση τα σημερινά δεδομένα δίνεται η πραγματική εικόνα των χώρων κράτησης όπου δυστυχώς από ότι φαίνεται υπάρχει υπερπληθυσμός στις φυλακές.

Η διάθεση του ελάχιστο χώρου των κρατουμένων σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες συνθήκες κράτησης, όπως η δυνατότητα για δημιουργική απασχόληση, εκπαίδευση των κρατουμένων και φυσικά την επιμόρφωση τους, είναι όροι που επιβάλλονται από διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα, με στόχο την ομαλή επανένταξή του στην κοινωνία και κυρίως, όπως επαναλάβουμε και προηγουμένως, την πρόληψη της υποτροπής τους σε νέα παραπτώματα. (Newsbeast.gr 2017)

1.7.Κοινωνική διάσταση

Η φυλάκιση ως θεσμός, αποτελεί βασικό στοιχείο διαφόρων σωφρονιστικών συστημάτων και φυσικά και της δικής μας, η οποία εξυπηρετεί τους εξής στόχους: τόσο την τιμωρία του κρατούμενου μέσω της στέρησης ελευθερίας, διασφαλίζοντας όμως τα βασικά ατομικά δικαιώματα, με σκοπό να υπάρχει στο τέλος του εγκλεισμού, η κοινωνική, επαγγελματική και οικογενειακή αποκατάσταση του κρατουμένου.

Είναι λογικό ότι ο εγκλεισμός έχει σημαντική κοινωνική επίπτωση και μπορεί να θεωρηθεί ως μία περίπλοκη και ορισμένες φορές τραυματική εμπειρία για τον κρατούμενο, γιατί εμπεριέχει την αποκοπή του ατόμου από το οικείο του περιβάλλον του, με συνέπεια τη διατάραξη των οικογενειακών σχέσεων, την οικονομική επαγγελματική και ψυχολογική κατάρρευση του και την έλλειψη προοπτικής για κοινωνική αποκατάσταση, και όλα αυτά έχουν ιδιαίτερα μεγάλη ψυχολογική επίπτωση, ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια της ποινής που του έχει επιβληθεί, ειδικά όταν αυτή είναι μεγάλη.

Έτσι λοιπόν οι διάφορες στερήσεις που βιώνει το άτομο με σκοπό την τιμωρία του, είναι η στέρηση της ελευθερίας, η στέρηση των αγαθών και υπηρεσιών, η σεξουαλική στέρηση, η στέρηση της ασφάλειας της αυτονομίας και ως εκ τούτου υπάρχουν διάφορα συνέπειες όπως η κατάθλιψη ή άγχος, που μπορεί να έχουν διάρκεια και μετά το πέρας της φυλάκισης, γεγονός που κάνει την κοινωνική επανένταξη του πιο δύσκολη. (Ρηγούτσου, Ε. 2005)

1.8.Επαγγελματική διάσταση

Είναι ευκολονόητο ότι η επανένταξη των αποφυλακισμένων στην αγορά εργασίας έχει πολλές ιδιαιτερότητες και για αυτό υπάρχουν διάφορες κατευθύνσεις για μία ολοκληρωμένη προσέγγιση του ζητήματος. Η σχετική πολυπλοκότητα δεν σταματάει από τη στιγμή που βγαίνουν από τη φυλακή τα άτομα αλλά μάλλον τότε ξεκινάει, αφού υπάρχει ο ρόλος του ποινικού μητρώου ο οποίος ακολουθεί διαπαντός τα συγκεκριμένα άτομα, τόσο γιατί ο υποψήφιος εργοδότης βλέπει τον υποψήφιο εργαζόμενο και πρώην φυλακισμένο ως άτομο το οποίο σίγουρα θα ξαναπέσει στα ανάλογα παραπτώματα, γιατί το θεωρούν δεδομένο ότι έχει την εγκληματική προδιάθεση. Ένα ακόμα εμπόδιο είναι ότι τα φυλακισμένα άτομα για κάποια χρόνια, δεν είχαν επαφή με την αγορά εργασίας και τις απαιτήσεις της.

Μέσα σε αυτό τον κλοιό είναι ο αποφυλακισμένος οποίος πρέπει να διαχειριστεί και την ψυχολογική του κατάσταση η οποία είναι ιδιαίτερα επισφαλής, και για αυτό πρέπει να υπάρχει και συνεχώς υποστήριξη ώστε ο αποφυλακισμένος να καταφέρει να καλύψει την απόσταση από τη στέρηση της ελευθερίας στο να αναλάβει τον εαυτό του στην προσπάθειά του να γίνει ξανά μία οργανωμένη προσωπικότητα σε οικονομικό κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο.

Παρόλα αυτά σήμερα ζούμε σε μία εποχή με μεγάλη ευελιξία και μεγάλη ποικιλία στα εργασιακά καθεστώτα στα οποία μπορεί να υπαχθεί κανείς όπως με μερική ή ολική απασχόληση ή να είναι αυτοαπασχολούμενος.

Ο βαθμός κοινωνικής ένταξης του κάθε αποφυλακισμένου έχει να κάνει με το ενδεχόμενο απορρόφησης του από διάφορες μορφές απασχόλησης, σε οποιαδήποτε μορφή (μερική είτε πλήρης απασχόληση είτε ακόμα και σένα αυτοαπασχολούμενος).

Πέρα από όλα τα άλλα όμως, η ψυχολογική και χρηματική υποστήριξη που χρειάζεται ένας αποφυλακισμένος για την επανείσοδο στην αγορά εργασίας είναι σημαντικά αλλά εξίσου σημαντική είναι η συμβουλευτική και στους εργοδότες με σκοπό να μάθουν να χειρίζονται κατάλληλα έναν αποφυλακισμένο. Σε όλες τις περιπτώσεις όμως, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα, οι εξελίξεις στον τομέα της επανένταξης πραγματοποιούνται με εξαιρετικά αργούς ρυθμούς και για αυτό είναι υπερβολικά σημαντικό να υπάρξουν οι κατάλληλες ιδιωτικές πρωτοβουλίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που θα υποβοηθήσουν για αυτό το σκοπό. (Epanodos.org.gr 2010)

1.9.Ψυχολογική διάσταση

Όπως αναφέρεται και στο αλφαβητάρι του κρατούμενου, μετά την αποφυλάκιση είναι πιθανόν να αντιμετωπίσει ο κάθε αποφυλακισμένος πρακτικές δυσκολίες στην καθημερινή ζωή και ποικίλα προβλήματα προσαρμογής. Σε αυτό το εγχειρίδιο προτείνετε, με σκοπό την καλύτερη προετοιμασία και την προσαρμογή του για την επιστροφή στην οικογενειακή, κοινωνική και επαγγελματική ζωή, να συνεργαστεί με την κοινωνική υπηρεσία και το ειδικευμένο προσωπικό του σωφρονιστικού καταστήματος όπου κρατείται και να συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης καθώς και σε ειδικές θεραπευτικές ομάδες και σε άλλες δραστηριότητες.

Στον ίδιο οδηγό προτείνεται η «Επάνοδος», το κέντρο επανένταξης αποφυλακισμένων που είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

και ασχολείται αποκλειστικά με θέματα που αφορούν τα άτομα που αποφυλακίζονται.
(Ministryofjustice.gr 2016)

1.10. Εκπαιδευτική διάσταση

Η επανένταξη του αποφυλακισμένου στην κοινωνία γίνεται πιο ομαλή και θεωρείται ότι θα είναι και πιο διατηρήσιμη, όταν ο φυλακισμένος έχει μέσα στη φυλακή περάσει και κάποιο πρόγραμμα σχετικής εκπαίδευσης με σκοπό να επανενταχθεί στην κοινωνία, με σκοπό μέσα στο χώρο της φυλακής ο κρατούμενος να λειτουργήσει μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και να αποκτήσει όλα τα στοιχεία, όπως γνώσεις δεξιότητες, οι οποίες θα τον βοηθήσουν στη διαχείριση θεμάτων που τον απασχολούν και σχετίζεται με την κατάσταση, τις απόψεις και τα συναισθήματά του.

Καταλυτικό ρόλο σε αυτή την περίπτωση παίζει ο εκπαιδευτής, ο οποίος μαθαίνει κρατούμενο πώς να διαχειρίζεται το άγχος του και πώς να φέρεται και να αντιμετωπίζει διάφορες κρίσεις και συγκρούσεις κυρίως με συγκρατούμενους. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η εκπαίδευση ενός κρατούμενου έχει σα σκοπό τη διευκόλυνση του στην αναζήτηση και εύρεση εργασίας, καθώς αυτή η διαδικασία αποτελεί το κύριο παράγοντα επανασυνδέσεις του με την κοινωνία και ταυτόχρονα με την αυτονομία και την ελευθερία του.

Εδώ πέρα πρέπει να αναφέρουμε τον ρόλο που παίζει ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού και το Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης, όπως και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις που υποστηρίζουν την επανένταξη φυλακισμένων που τους βοηθούν για να βρουν δουλειά, όπου οι πιο γνωστές είναι οι (Kdvm.gr 2013):

- Η ΜΚΟ Praxis -Κέντρο Υποδοχής Αποφυλακισμένων (www.praxis.gr)
- Η ΜΚΟ Ονήσιμος (www.onisimos.gr)
- Η ΜΚΟ ΑΡΣΙΣ (<http://arsis.gr/>)
- Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ (www.epanodos.gr)

Η συνεισφορά της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε άτομα κοινωνικά αποκλεισμένα, όπως οι κρατούμενοι ή και αποφυλακισμένοι, είναι αρκετά συζητημένος και υπάρχουν αρκετές έρευνες για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται σε κρατούμενους σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες και έχει αναδειχτεί η συμβολή της πρόσβασης των κρατουμένων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και μάλιστα υπάρχουν πολλά πετυχημένα παραδείγματα των κρατουμένων στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Μεγάλης Βρετανίας που σπουδάζουν.

Η φιλοσοφία της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης συμφωνεί με το δικαίωμα για τη μόρφωση που έχουν όλοι οι άνθρωποι, όπως και στην περίπτωση των σωφρονιστικών καταστημάτων της Αγγλίας, Γαλλίας. Στη Γαλλία υποστηρίζεται η διευκόλυνση των σπουδών μέσα από το σωφρονιστικό κατάστημα για τους φυλακισμένους που το επιθυμούν, φιλοσοφία που άλλαξε και πρόσφατα στη χώρα μας. Παρόλα αυτά αξιοσημείωτο είναι ότι αναγνωρίζεται πως ένα σοβαρό πρόβλημα που έχουμε αντιμετωπίζουν οι κρατούμενοι, σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, είναι η διαχείριση της μοναξιάς τους. Στις φυλακές της Γαλλίας, σε σχετική έρευνα φάνηκε ότι οι κρατούμενοι αισθάνονται τελείως απομονωμένοι στις σπουδές τους, χωρίς τη δυνατότητα βοήθειας ή υποστήριξη από τους καθηγητές και κάνουν συχνά αποτυχημένες προσπάθειες. Η δυνατότητα πρόσβασης σε μία εικονική τάξη δεν ικανοποιεί τους κρατούμενους φοιτητές ειδικότερα στην Αγγλία όπου σύμφωνα με έρευνα οι κρατούμενοι θέλουν να αισθάνονται αποτελούν μέρος μίας συμβατικής τάξης.

Παρόλα αυτά, μεγάλη συνεισφορά σύμφωνα με μελέτες έχει η χρήση των νέων τεχνολογιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση των κρατουμένων, γεγονός το οποίο βοηθάει πάρα πολύ στην επανένταξή τους κατά την αποφυλάκιση, και οι βιβλιοθήκες έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην επιμόρφωση των φυλακισμένων όχι όμως τόσο όσο η χρήση της τεχνολογίας.

Κλείνοντας το συγκεκριμένο κεφάλαιο, αξίζει να αναφέρουμε την ευελιξία την οποία προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στους κρατούμενους, το πόσο βοηθάει στην διαχείριση του χρόνου και ότι παρόλο που δεν υπάρχουν παράγοντες όπως φυσική αλληλεπίδραση με τον καθηγητή και πρόσβαση σε φυσική βιβλιοθήκη, τα αποτελέσματα είναι πάρα πολύ καλά. (Λιναρδάτου, Χ., & Μανούσου, Ε. 2016)

Κεφάλαιο 2

2.1.Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις

Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν με το νόμο 4019/2011. Προδιαγράφονται ως επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, με αντικείμενο το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων οι οποίες αναλαμβάνονται από εταιρείες ή ενώσεις προσώπων με σκοπό το συλλογικό όφελος και την εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών αναγκών. (Μπάρδα, Ε. 2016)

Πρόκειται για συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό, και διαθέτουν εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα. Μέλη σε μία ΚοινΣΕΠ μπορούν να πολίτες αλλά και νομικά πρόσωπα-επιχειρήσεις, των οποίων όμως η συμμετοχή δεν περνάει το ένα τρίτο των μελών της ενώ δεν επιτρέπεται η συμμετοχή σε αυτήν οργανισμών τοπικών αυτοδιοίκησης και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

Το κεφάλαιο της επιχείρησης διαιρείται σε συνεταιριστικές μερίδες, ο αριθμός των οποίων έχει την ονομαστική του αξία και τα μέλη της ΚοινΣΕΠ διαθέτουν τουλάχιστον υποχρεωτικά από μία συνεταιριστική μερίδα ως ελάχιστη χρηματική συμμετοχή. (Taxheaven.gr 2012)

2.2.Είδη κοινωνικών επιχειρήσεων

Τα είδη των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων είναι πολλά, ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους, διακρίνονται στις εξής:

στις **κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης**, οι οποίες αφορούν την ένταξη ίδιους την κοινωνική αλλά και την οικονομική ζωή ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού δηλαδή στα άτομα τα οποία ανήκουν στις ομάδες πληθυσμού Όπου η κοινωνική και κοινωνική ζωή τους εμποδίζεται από διάφορα αίτια όπως σωματικής και ψυχικής υγείας ή παραβατική συμπεριφορά. Συνήθως μιλάμε για άτομα τα οποία έχουν διάφορες αναπηρίες, είναι εξαρτημένα από ουσίες, είναι οροθετικοί, φυλακισμένοι ή αποφυλακισμένοι κλπ. Σε αυτές τις επιχειρήσεις ένταξης,

τουλάχιστον το 40% των ανθρώπων είναι υποχρεωτικό να ανήκεις ευάλωτες ομάδες (Κυριακίδου, Ο., Σαλαβού, Ε., 2014)

Οι **κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις κοινωνικής φροντίδας**, αφορούν στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικού και προνοιακού χαρακτήρα, όπως φροντίδα ηλικιωμένων, φροντίδα βρεφών, παιδιών, ατόμων με αναπηρία και άτομα με χρόνιες παθήσεις.

Υπάρχουν **κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις συλλογικού και παραγωγικού σκοπού**, οι οποίες αφορούν την παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας. Παραδείγματος χάρη για την προβολή ενός τόπου, των παραδοσιακών προϊόντων και επαγγελμάτων με σκοπό να τονωθεί η απασχόληση η κοινωνική συνοχή και η Περιφερειακή ανάπτυξη. (Koinsep.org 2016)

2.3.Σχετική νομοθεσία σε Ελλάδα

Για τη σύσταση της Κοιν.Σ.Επ. απαιτείται η διαδικασία ίδρυσης ενός αστικού συνεταιρισμού. Το καταστατικό πρέπει να υπογράφεται από επτά τουλάχιστον πρόσωπα, αν πρόκειται για Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, και από πέντε τουλάχιστον πρόσωπα αν πρόκειται για Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας ή Συλλογικού Σκοπού. Οι «Κοιν.Σ.Επ.» εγγράφονται στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και υποχρεούνται πριν από την έναρξη της δραστηριότητάς τους να υποβάλουν, για την καταχώρισή τους στο Μητρώο αυτό, αίτηση καθώς και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εγγραφή. Η υποβολή της δήλωσης έναρξης εργασιών της Κοιν.Σ.Επ. στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία γίνεται μετά τη χορήγηση της βεβαίωσης εγγραφής στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας που αναφέραμε παραπάνω. (Koinsep.org 2016)

Παράλληλα η συμμετοχή οποιουδήποτε φυσικού προσώπου με την ιδιότητα του μέλους εταίρου σε μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση χωρίς να Εργάζεται σε αυτήν δεν του προσδίδει Εμπορική ιδιότητα και δεν δημιουργεί ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις και συνεπώς τα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ. δεν διανέμονται στα

μέλη της, εκτός αν τα μέλη αυτά είναι και είναι εργαζόμενοι σε αυτή. Φυσικά, μια Κοιν.Σ.Επ υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος για τα κέρδη της.

Οι εργαζόμενοι στις Κοιν.Σ.Επ, οι οποίοι λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή οποιαδήποτε άλλη παροχή, συνεχίζουν να εισπράττουν τις παροχές αυτές ταυτόχρονα με την αμοιβή τους. Οι Κοιν.Σ.Επ μπορούν να εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας, σε προγράμματα του ΟΑΕΔ για τη στήριξη της εργασίας και σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και κατά προτεραιότητα μπορούν να συνάπτουν Συμβάσεις με το Δημόσιο, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού, όπως επίσης να εντάσσονται σε συγχρηματοδοτούμενα ευρωπαϊκά προγράμματα που υλοποιούνται από τους αρμόδιους φορείς.

2.4.Εξελίξεις σε Ελλάδα και Ευρώπη

Από το 2011 έχει συσταθεί το γενικό μητρώο κοινωνικής οικονομίας, το οποίο τηρείται στο τμήμα μητρώου κοινωνικής οικονομίας της διεύθυνσης κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης. Εκεί εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι κοινσеп και το ειδικό μητρώο άλλων φορέων κοινωνικής οικονομίας το οποίο εγγράφονται προαιρετικά εταιρείες και σύλλογοι με άλλες μορφές οι οποίες πληρούν τα κριτήρια του ίδιου νόμου του 2011.

Ο Νόμος 4430/2016 ο οποίος αφορά την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία, ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 2016 και ήρθε να επικαιροποιήσει άρθρα του Νόμου 4019/2011 που αναφέρονταν στην Κοινωνική Οικονομία και επιχειρηματικότητα. Ουσιαστικά, καλύπτει κενά του 4019/2011 κυρίως στα εργασιακά και ασφαλιστικά ζητήματα, να θεσπίσει φορολογικά και οικονομικά κίνητρα και να δώσει μια ευελιξία στο διοικητικό σχήμα των εταιρειών. Επίσης με το νέο νόμο για την κοινωνική οικονομία, οι κοινσеп υποχρεούνται σε λειτουργία ιστοσελίδας για την ανάρτηση προσκλήσεων για σύγκληση γενικής συνέλευσης και άλλων αναρτήσεων των δράσεων της. (Ζάννης, Π. 2013)

Ο νέος νόμος άλλαξε και πάρα πολλά ποσοστά των μελών και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές, ώστε να χαρακτηρίζονται σε κατηγορίες πχ ένταξης. (Taxheaven.gr 2016)

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις δημιουργούν όλο και πιο πολλές νέες θέσεις εργασίας και είναι σημαντικό ότι αναγνωρίζεται ολοένα και πιο πολύ ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας στο γενικότερο αναπτυξιακό πλαίσιο των χωρών και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. (Κρατσιώτη, Β. 2010)

Συζήτηση έγινε πρόσφατα για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις στις Βρυξέλλες, υπό την αιγίδα της ευρωπαϊκής κοινωνικής και οικονομικής επιτροπής. Οργανώθηκε εκδήλωση όπου έφερε σε επαφή περισσότερους από 150 εκπροσώπους κοινωνικών επιχειρήσεων. Σήμερα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, λειτουργούν περίπου 2 εκατομμύρια κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν 14,5 εκατομμύρια εργαζόμενους και συνεισφέρουν στο 8% του ΑΕΠ της Ευρώπης, γεγονός το οποίο τις κάνει υπερβολικά σημαντικότερες ακόμα και από πάρα πολύ μεγάλες βιομηχανίες και δομές.

Παρόλα αυτά πρέπει να πούμε ότι σε κάποιες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, και μεταξύ αυτών και Ελλάδα, παρατηρείται μία σύγχυση ότι είναι λιγότερο αξιόπιστες και με περισσότερο ρίσκο γιατί στην πραγματικότητα θεωρούνται περισσότερο κοινωφελείς και ανθρωπιστικές και λιγότερο επιχειρήσεις αλλά αυτό οφείλεται απλά στο δεδομένο της προτεραιότητας που δίνουν οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις στον κοινωνικό της αντίκτυπο έναντι της μεγιστοποίησης κερδών και δεν ισχύει γενικά. (Καπερναράκου, Κ. 2017)

Κεφάλαιο 3

3.1. Τα είδη των δομών που υποστηρίζουν αποφυλακισμένους

Υπάρχουν αρκετές δομές που υποστηρίζουν αποφυλακισμένους ή και φυλακισμένους στα τελευταία στάδια του εγκλεισμού τους, ώστε να μπορέσουν να μπουν στην διαδικασία επανένταξης. Παρακάτω θα δούμε συνοπτικά ορισμένες από αυτές με μια σύντομη περιγραφή τους:

- Η ΜΚΟ Praksis -Κέντρο Υποδοχής Αποφυλακισμένων (www.praksis.gr) Το Κέντρο Υποδοχής Αποφυλακισμένων ασχολείται με την επανένταξη αποφυλακισμένων ανδρών και γυναικών. Παρέχονται κυρίως κατευθύνσεις και πληροφόρηση σε αποφυλακισμένους, ανεξαρτήτως φύλου ή εθνικής καταγωγής για τα δικαιώματά τους και τις υπηρεσίες που μπορούν να απευθυνθούν ανάλογα με τα αιτήματά τους και τις ανάγκες τους.
- Η ΜΚΟ Ονήσιμος (www.onisimos.gr) Ο φορέας υποστηρίζει τους Αποφυλακισμένους στην διαδικασία εύρεση εργασίας με υπηρεσίες όπως ανάρτηση των βιογραφικών τους και αγγελιών εργασίας από εργοδότες και των ιδίων στην ιστοσελίδα του Ονήσιμου. Επιπλέον παρέχεται και νομική υποστήριξη.
- Η ΜΚΟ ΑΡΣΙΣ (<http://arsis.gr/>) Η ΑΡΣΙΣ απευθύνεται σε άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα αποκλεισμού και σοβαρές δυσκολίες στην προσωπική και κοινωνική τους ζωή, άτομα που ανήκουν στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, ανάμεσα στα οποία και οι αποφυλακισμένοι. Σε αυτό το πλαίσιο υποστηρίζονται οι παρακάτω υπηρεσίες:
 - Προσφορά ειδών πρώτης ανάγκης
 - Συμβουλευτική στήριξη σε ατομικό ή ομαδικό πλαίσιο και σύνδεση με την Αγορά Εργασίας
 - Νομική Συμβουλευτική Υποστήριξη
 - Σύνδεση και παραπομπή σε φορείς κοινωνικής προστασίας
- Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ (www.epanodos.gr) εποπτεύεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης όπως είπαμε και σε προηγούμενη ενότητα. Στοχεύει στην επαγγελματική κατάρτιση φυλακισμένων και αποφυλακισμένων, την οικονομική συμπαράσταση, καθώς και την προετοιμασία της κοινωνικής τους επανένταξης. Ειδικότερα στο πλαίσιο της

συμβουλευτικής της απασχόλησης δίνει έμφαση στον αποφυλακισμένο ώστε να μπορέσει να συνειδητοποιήσει τις δυνατότητές του και να ενδυναμώσει τις δεξιότητες του που θα του επιτρέψουν να επανακτήσει τη λειτουργικότητα και θα διευκολύνουν την επανένταξη του. Συγκεκριμένα του προσφέρουν τις εξής υπηρεσίες

- Ενημέρωση του αποφυλακισμένου για επιδόματα και παροχές
- Δικτύωση με άλλες υπηρεσίες, π.χ. Ο.Α.Ε.Δ.
- Ενθάρρυνση δημιουργίας επιχειρήσεων και κυρίως στη δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.) από τους αποφυλακισμένους
- Εκπροσώπηση του ωφελούμενου
- Εκπαίδευση των αποφυλακισμένων σε θέματα δεξιοτήτων

(Kdvm.gr 2013)

3.2.Δομή, οργάνωση και απολογισμός ΚΕΘΕΑ

Αν και το ΚΕΘΕΑ δεν αποτελεί χαρακτηριστική μονάδα υποστήριξης επανένταξης αποφυλακισμένων στην κοινωνία, ασχολείται με ομάδες πληθυσμού με πολύ σοβαρά προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού, όπως εξαρτημένους και είναι σημαντικό κέντρο κοινωνικής επανένταξης και για αυτό το αναφέρουμε στην εργασία μας, γιατί τα άτομα με τα οποία ασχολείται το συγκεκριμένο κέντρο είναι πολύ πιθανό να έχουν παραβατική συμπεριφορά ή να έχουν ήδη φυλακιστεί και ως εκ τούτου παίζει μεγάλο ρόλο στην αποτροπή της υποτροπής των ατόμων σε παραβατικές συμπεριφορές.

Το ΚΕΘΕΑ είναι το μεγαλύτερο δίκτυο υπηρεσιών απεξάρτησης και κοινωνικής επανένταξης στη χώρα μας. Υποστηρίζει τους χρήστες ουσιών και τις οικογένειές τους από την ίδρυση της ΙΘΑΚΗΣ, της πρώτης ελληνικής Θεραπευτικής Κοινότητας, το 1983.

Όλες οι υπηρεσίες του παρέχονται δωρεάν και χωρίς λίστες αναμονής: στο δρόμο, στα σωφρονιστικά καταστήματα, σε μονάδες σε όλη την Ελλάδα. Το ΚΕΘΕΑ απευθύνεται επίσης σε όσους αντιμετωπίζουν πρόβλημα με **διάφορες μορφές εξάρτησης**, όπως το αλκοόλ, ο τζόγος και το διαδίκτυο.

Τα προγράμματα του ΚΕΘΕΑ αντιμετωπίζουν ολοκληρωμένα την εξάρτηση και τα προβλήματα που τη συνοδεύουν, παρέχοντας:

- συμβουλευτική και θεραπεία απεξάρτησης
- υποστήριξη της οικογένειας
- φροντίδα για θέματα υγείας και νομικές εκκρεμότητες
- εκπαίδευση και κατάρτιση
- επανένταξη στην κοινωνία και τον κόσμο της εργασίας

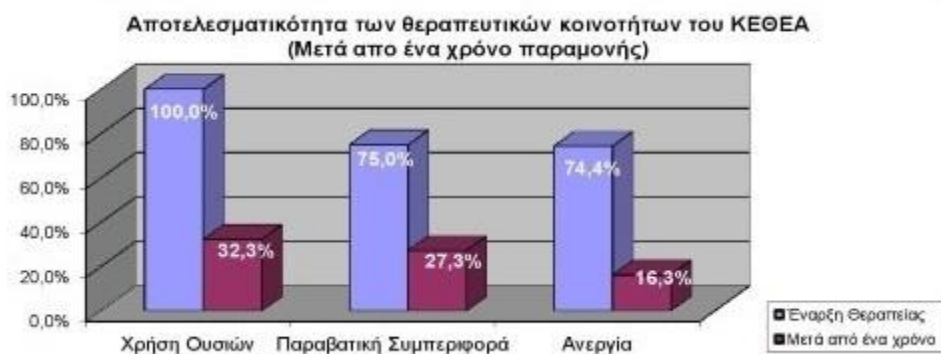
Κατά τη διάρκεια της θεραπείας δεν χορηγούνται φάρμακα. Στόχος είναι η πλήρης αποχή από τις ουσίες και η ισότιμη επανένταξη του ατόμου στην κοινωνία.

Το ΚΕΘΕΑ εφαρμόζει επίσης προγράμματα πρόληψης σε εκπαιδευτικές κοινότητες όλων των βαθμίδων, ομάδες υψηλού κινδύνου για χρήση ουσιών και τις τοπικές κοινωνίες. Είναι ένας δραστήριος οργανισμός εκπαίδευσης με προγράμματα και δραστηριότητες που αποσκοπούν στην καλύτερη κατανόηση του φαινομένου, στην αποτροπή του και στη διαρκή βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται στα εξαρτημένα άτομα και τις οικογένειές τους.

Η αποτελεσματικότητα του κέντρου

Η μέθοδος θεραπείας που εφαρμόζει το ΚΕΘΕΑ είναι ψυχοκοινωνική. Σύμφωνα με την έρευνα της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας για τα άτομα που εντάχθηκαν κατά στις θεραπευτικές κοινότητες του ΚΕΘΕΑ, τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά και συνδέονται άμεσα με το χρόνο παραμονής στη θεραπεία. Εξετάζοντας το παραπάνω δείγμα ατόμων τουλάχιστον 5 έτη μετά την ένταξή τους σε θεραπεία, η έρευνα έδειξε ότι από όσους είχαν ολοκληρώσει ένα χρόνο θεραπείας:

- το 67,7% απείχε από τη χρήση οποιασδήποτε παράνομης ουσίας,
- το 72,7% δεν είχε καμία νομική εμπλοκή (καταδίκες, φυλάκιση κ.λπ.),
- το 83,7% **είχε επαγγελματική απασχόληση.**

(kethea.gr 2018 α)

Η αποτελεσματικότητα του ΚΕΘΕΑ συνδέεται με την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της εξάρτησης, η οποία περιλαμβάνει και υπηρεσίες εκπαίδευσης-κατάρτισης. Σημαντικό ρόλο παίζει επίσης η συνεχής εκπαίδευση και το υψηλό αίσθημα αφοσίωσης του προσωπικού του ΚΕΘΕΑ στο έργο του. Το ΚΕΘΕΑ αξιολογεί διαρκώς τα προγράμματά του, για να βελτιώνει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που προσφέρει, με προγράμματα αξιολογημένα από τις Νομικές Σχολές Αθηνών και Θεσσαλονίκης, την Ιατρική Σχολή Αθηνών, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας κ.ά.

(kethea.gr 2018 β)

3.3.Δομή, οργάνωση και απολογισμός Επάνοδος ΝΠΙΔ

Κάθε άτομο μετά την αποφυλάκισή του είναι πιθανό ν' αντιμετωπίσει πρακτικές δυσκολίες στην καθημερινότητά του ή προβλήματα προσαρμογής. Ενδέχεται ακόμα να μην γνωρίζει πού να απευθυνθεί για βοήθεια.

Αυτός είναι ο λόγος που στο αλφαβητάριο του φυλακισμένου περιέχει χρήσιμες πληροφορίες με διευθύνσεις και τηλέφωνα φορέων που μπορούν να φανούν άμεσα χρήσιμα.

Για επιπλέον ενημέρωση και υποστήριξη κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να απευθύνεται στην «ΕΠΑΝΟΔΟ», το φορέα που λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης με αρμοδιότητα και αποστολή τη **μετασωφρονιστική μέριμνα και την κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισθέντων.**

Σύμφωνα με το ιδρυτικό Προεδρικό Διάταγμα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, σκοπός της είναι η **επαγγελματική κατάρτιση φυλακισμένων και αποφυλακισμένων**, η αποκατάσταση, η οικονομική συμπαράσταση, καθώς και η προετοιμασία και προώθηση της εν γένει κοινωνικής τους επανένταξης.

Μεταξύ των δράσεων της περιλαμβάνεται η ενίσχυση και η αξιοποίηση κάθε δράσης και πρωτοβουλίας φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή εθελοντικών οργανώσεων που αναπτύσσεται στον τομέα καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Παρέχει υπηρεσίες στους αποφυλακισμένους στα γραφεία της, που βρίσκονται επί της οδού Δεριγνύ 28-30 στη πλατεία Βικτωρίας, κεντρικό σημείο και σε περιοχές που θεωρούνται «στέκια» των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ παρέχει στους ωφελούμενους της υποστήριξη κατά τα πρώτα βήματα τους εκτός φυλακής (ολιγοήμερη φιλοξενία σε ξενοδοχείο, παροχή κουπονιών σε συμβεβλημένο εστιατόριο, εισιτήρια συγκοινωνιών κ.λ.π.). (epanodos.gr 2018)

3.4.Δομή, οργάνωση και απολογισμός Συλλόγου «Ονήσιμος»

(<http://www.onisimos.gr/>)

Ο ΟΝΗΣΙΜΟΣ είναι Άγιος της Εκκλησίας μας, μαθητής του Αποστόλου Παύλου, Επίσκοπος και μάρτυρας της πίστεώς μας. Είναι ο Προστάτης Άγιος των Φυλακισμένων. Η λέξη "Ονήσιμος" σημαίνει "ο ωφέλιμος" και η λέξη προέρχεται από το ρήμα "ονίνημι" που σημαίνει "ωφελώ".

Ο **Σύλλογος** Συμπαραστάσεως Κρατουμένων "Ο Ονήσιμος" ιδρύθηκε το 1982 με αριθμό Απόφασης 269/1982 του Πρωτοδικείου Αθηνών, με σκοπό να βοηθήσει υλικά αλλά κυρίως ηθικά τους άπορους φυλακισμένους, αποφυλακισμένους και τις οικογένειές τους. Είναι Σωματείο Αναγνωρισμένο ως Ειδικώς Φιλανθρωπικό (ΦΕΚ 883/τ.Β/4-12-1989).

Φροντίζει για την κάλυψη των αναγκών των κρατουμένων, των οικογενειών τους αλλά και των αποφυλακισμένων, οικονομικά αλλά και με είδη πρώτης ανάγκης. Καθημερινά κλινική ψυχολόγος αναλαμβάνει την υποστήριξη αποφυλακισμένων και των οικογενειών των κρατουμένων. Ο σύλλογος παρέχει επίσης φιλοξενία για μικρό

χρονικό διάστημα μετά την αποφυλάκιση σε ξενοδοχείο στην Αθήνα, όσων ατόμων έχουν πρόβλημα στέγης.

Σε συνεργασία με κοινωνικούς λειτουργούς φροντίζει για την αποφυλάκιση ατόμων με αυστηρά κριτήρια. Παράλληλα παρέχει δωρεάν νομική κάλυψη σε άπορους φυλακισμένους και καταβολή των δικαστικών εξόδων.

Ο Σύλλογος ενισχύει οικονομικά το φιλόπτωχο Ταμείο των Κοινωνικών Υπηρεσιών των Καταστημάτων Κράτησης, ώστε να βοηθούνται οι άποροι κρατούμενοι. Με ενέργειες του Συλλόγου έχουν ιδρυθεί και βιβλιοθήκες, οι οποίες γίνεται προσπάθεια συνεχώς να εμπλουτίζονται σε όλα σχεδόν τα Καταστήματα Κράτησης της χώρας.

Η αποτελεσματικότητα του συλλόγου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ «Ο ΟΝΗΣΙΜΟΣ»

Παρατηρήσεις

Έτος	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Αριθμός βοηθουμένων	577	632	605	670	687	672	727	Σταθερή Αύξηση
Διανομή τροφίμων (Kg)	7.165	9.044	17.639	11.387	14.672	16.374	18.219	Διακύμανση
Δέματα ιματισμού & ειδών ατομικής καθαριότητας στις φυλακές	562	507	552	547	483	466	443	Διακύμανση
Διεκπεραιωμένες δικαστικές υποθέσεις	42	39	32	28	21	25	33	Διακύμανση
Διανυκτερεύσεις αποφυλακισμένων (σε ξενοδοχείο)	372	284	258	108	174	156	165	Διακύμανση

Σε αυτό τον αγώνα, ο σύλλογός έχει συμπαραστάτη το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) για την παροχή δωρεά και πλήρη κάλυψη δαπανών του διετούς προγράμματος Εικαστικής Θεραπείας και Παρέμβασης, το οποίο ήδη υλοποιεί επί σειράν ετών ο Σύλλογος Συμπαραστάσεως Κρατουμένων «Ο Ονήσιμος» στο Κέντρο Απεξάρτησης

Τοξικομανών Κρατουμένων Ελεώνα Θηβών (Κ.Α.Τ.Κ.Ε.Θ.) και πλέον υλοποιείται επιχορηγούμενο σε 7 Καταστήματα Κράτησης:

1. Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων Ελεώνα Θηβών
2. Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελεώνα
3. Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού «Άγιος Παύλος»
4. Δικαστική Φυλακή Γυναικών Κορυδαλλού
5. Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού
6. Δικαστική Φυλακή Ανδρών Κορυδαλλού
7. Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα

3.5. Δομή, οργάνωση και απολογισμός «ξεblogάρισμα»

ΤΡΙΤΗ, 3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2018

Πράξεις αγάπης

...έτσι τις είπε κι ανέβασε τις φωτογραφίες από το παζάρι μας στο πιο διαδεδομένο πλέον μέσο μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικής κριτικής-το φέισμπουκ. φωτονοαφίες με τα πράγματα που

ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ

Μια ομάδα bloggers (και όχι μόνο) που βοηθάει τις μητέρες που βρίσκονται φυλακισμένες στις γυναικείες φυλακές Ελεώνα Θήβας μαζί με τα παιδιά τους και τις άπορες φυλακισμένες. Το

[\(http://xeblogarisma.blogspot.com/\)](http://xeblogarisma.blogspot.com/)

Πρόκειται για μια ομάδα bloggers που βοηθούν τις μητέρες που βρίσκονται φυλακισμένες στις γυναικείες φυλακές Ελεώνα Θήβας μαζί με τα παιδιά τους και τις άπορες φυλακισμένες. Το ξεblogάρισμα συνεργάζεται με τις κοινωνικές λειτουργούς των φυλακών και στο blog διαβάζουμε για τις δράσεις τους.

Επίσης συλλέγουν είδη για τις φυλακές όπως:

- Πάνες για τα μωρά,
- Μωρομάντηλα
- Είδη βρεφικής περιποίησης και καθαριότητας
- (πχ. σαπούνια, σαμπουάν, λαδάκια, κρέμες)
- αποστειρωτήρες, μπιμπερό,
- Τηλεκάρτες
- Σερβιέτες
- Σαμπουάν, σαπούνια, οδοντόκρεμες
- χαρτιά υγείας
- Καθαριστικά, σκόνες πλυσίματος κτλ
- παντόφλες, φόρμες και αθλητικά παπούτσια
- Είδη για το μπαζάρ
- Βιβλία
- Ρούχα σε πολύ καλή κατάσταση για πώληση
- Κοσμήματα (μεταχειρισμένα ή χειροποίητα)
- Διακοσμητικά και εποχικά στολίδια
- Παιχνίδια (επιτραπέζια κ.ά.)
- Χειροποίητες μαρμελάδες, γλυκά του κουταλιού, λικέρ
- Μικρές ηλεκτρικές συσκευές

Το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η παραπάνω ιδιωτική πρωτοβουλία έχει ιδιαίτερη σημασία για την εργασία μας, αφού δίνει την δυναμική των ιδιωτικών, «φτηνών» σε επίπεδο λειτουργικών εξόδων αποτελεσματικών λύσεων όπου μπορούμε να έχουμε μια σταθερή υποστήριξη προς τον δρόμο για την αποφυλάκιση γυναικών με παιδιά.

Κεφάλαιο 4

4.1. Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και τύποι ένταξης

Είναι ήδη εντοπισμένη η πολύπλευρη σημασία της εργασίας ακόμα και κατά την περίοδο του εγκλεισμού στο σωφρονιστικό κατάστημα, η οποία εργασία αντικατοπτρίζεται στον ψυχισμό των κρατουμένων, γεγονός το οποίο συμβάλλει θετικά στη μείωση της υποτροπής. Η κοινωνική επανένταξη είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών που είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο και στηρίζεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1 του Συντάγματος.

Έτσι λοιπόν η ομαλή επανένταξη των αποφυλακισμένων στην κοινωνική Ζωή πρέπει να είναι η πρώτη προτεραιότητα ενός ευνομούμενου κράτους με ένα υγιές σωφρονιστικό σύστημα και για αυτό το λόγο κατά καιρούς έχουν προταθεί, σχεδιάστηκε, υλοποιηθεί διάφοροι τύποι προγραμμάτων για την όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική κοινωνική και εργασιακή επανένταξη αποφυλακισμένων και προγράμματα τέτοιου είδους άλλοτε απέτυχαν και άλλοτε πέτυχαν.

Στη βιβλιογραφία μπορούμε να βρούμε πληθώρα προγραμμάτων κοινωνικής επανένταξης φυλακισμένων και αποφυλακισμένων και γενικά όλα τα προγράμματα που υλοποιούνται εντός των φυλακών εστιάζουν στην παροχή πληροφόρησης, την αναβάθμιση και επικαιροποίηση δεξιοτήτων αλλά η σύνδεση των προγραμμάτων πριν την αποφυλάκιση με αυτά που πραγματοποιούνται μετά την αποφυλάκισή διασφαλίζει ακόμα καλύτερα αποτελέσματα στην επανένταξη των φυλακισμένων.

Η δυναμική του πεδίου της κοινωνικής οικονομίας έχει αποτυπωθεί σε πολλές έρευνες και για αυτό στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπως είπαμε και πριν έχει ήδη αναπτύξει πολύ μεγάλη και ο αριθμός των ατόμων που εργάζεται σε κοινωνικές επιχειρήσεις ήδη είναι το 6% του συνόλου των εργαζομένων στην Ευρώπη.

Είναι εμφανές ότι οι φυλακισμένοι, και κυρίως οι αποφυλακισμένοι μπορούν να απασχοληθούν σε κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης σε όλους και βλέπουν τους παρακάτω τύπους προγραμμάτων κοινωνικής και εργασιακής ένταξης, αλλά σύμφωνα με τους ειδικούς, θα χρειαστεί να δοθεί περισσότερο έμφαση στην ανάπτυξη προγραμμάτων μεταβατικής απασχόλησης, δηλαδή την διαδικασία

κοινωνικοποίησης μέσω παραγωγικής δραστηριότητας εντός και εκτός καταστημάτων κράτησης.

Εδώ παρακάτω βλέπουμε χαρακτηριστικά παραδείγματα κοινωνικών επιχειρήσεων που προσφέρουν εργασιακή ένταξη σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, ανάλογα με τον τύπο ένταξης και τις χώρες που προτιμούν τους σχετικούς τύπους ένταξης.

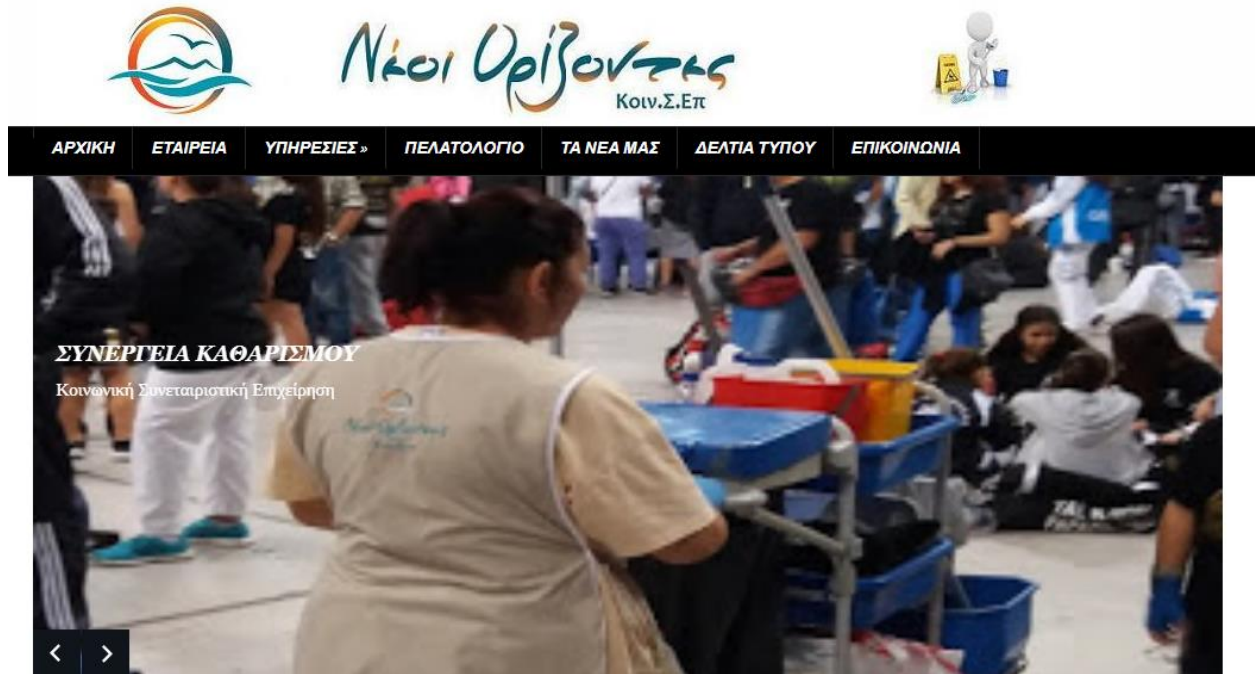
Τύπος Ένταξης	Παραδείγματα
Μεταβατική Απασχόληση	-Επιχειρήσεις Εργασιακής Εκπαίδευσης (Βέλγιο) -Επιχειρήσεις Ένταξης (Πορτογαλία)
Αυτο-χρηματοδοτούμενες θέσεις εργασίας	-Επιχειρήσεις μακροπρόθεσμης εργασιακής ένταξης (Γαλλία) -Κοινωνικές Επιχειρήσεις (Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο)
Επαγγελματική ένταξη μέσω μόνιμων επιδοτήσεων	-Προστατευμένα Εργαστήρια (Πορτογαλία, Σουηδία, Ιρλανδία) - Adapted work enterprises (Βέλγιο)
Κοινωνικοποίηση μέσω της παραγωγικής δραστηριότητας	-Κέντρα Προσαρμογής στον Εργασιακό Βίο (Γαλλία) -WISEs ανακύκλωσης (Βέλγιο) -Επαγγελματικά Κέντρα (Ισπανία)

Ύστερα από σχετική μελέτη των καλών πρακτικών από τη διεθνή και ευρωπαϊκή βιβλιογραφία, συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα ανάλυσης swot τα δυνατά σημεία, οι αδυναμίες, οι απειλές και οι ευκαιρίες που ενδέχεται να προκύψουν κατά την εφαρμογή τέτοιων μοντέλο στην Ελληνική πραγματικότητα.

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	
Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη μετρήσιμων δεικτών ποιότητας και επίτευξης στόχων • Μειωμένη δημόσια συμμετοχή σε συνδυασμό με σχεδίαση και ανάπτυξη αποτελεσματικότερων προγραμμάτων • Συνεχής αξιολόγηση • Επικέντρωση στην επίτευξη στόχων • Αποτελεσματικότερα προγράμματα 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάγκη αναμόρφωσης νομοθετικού πλαισίου αναφορικά με τις δυνατότητες εργασίας μέσω συμπράξεων και την ίδρυση Κοιν.Επιχ. εντός των φυλάκων • Έλλειψη κουλτούρας συμπράξεων • Εξασφάλιση χρημάτων που να στηρίζουν ευρύτερες συμπράξεις • Ενδεχόμενη έλλειψη επενδυτών στην αρχή • Μικρός αριθμός φορέων που δραστηριοποιούνται στην κοινωνική και εργασιακή ένταξη και επανένταξη
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας • Ανάπτυξη ευρύτερων συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα • Μείωση της υποτροπής • Αποσυμφόρηση των σωφρονιστικών καταστημάτων • Ενίσχυση της απασχόλησης κυρίως σε τοπικό επίπεδο • Εξοικονόμηση δημοσίων πόρων 	<ul style="list-style-type: none"> • Εμφάνιση φαινομένων ισομορφισμού σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις • Σταδιακή ιδιωτικοποίηση σημαντικών δημοσίων δομών κοινωνικής και εργασιακής ένταξης και επανένταξης

Κάτι εξίσου σημαντικό και σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, οι κοινωνικές επιχειρήσεις που συνδέονται με δημόσιους φορείς, συχνά εμφανίζουν τάσεις ισομορφισμού, το φαινόμενο κατά το οποίο με την πάροδο των ετών αλλοιώνεται ο επιχειρηματικός χαρακτήρας και προσανατολισμός τους χάνεται το κοινωνικό αποτύπωμα τους από το χαρακτήρα τους ενώ παρουσιάζουν άμεση εξάρτηση από τους εργαζόμενους κρατικούς οργανισμούς και προγράμματα. (Τσιλίκης, Χ., & Γάκου, Ε. 2018)

4.2.Δομή, οργάνωση και απολογισμός ΚοιΣΕπ «Νέοι Ορίζοντες»

(Νέοι Ορίζοντες 2018 α)

Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση με το διακριτικό τίτλο Νέοι Ορίζοντες ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2014 σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις του Ν.4019/2011 και δραστηριοποιείται κυρίως στον τομέα δημιουργίας - συντήρησης κήπων και εξωτερικών περιβαλλόντων χώρων καθώς και στον τομέα παροχής υπηρεσιών καθαριότητας σε κτιριακές εγκαταστάσεις, με έδρα στο κέντρο της Αθήνας (Δερρινύ 28-30 Πλατεία Βικτωρίας).

Οι «ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ», είναι μια Κοιν.Σ.Επ που αποτελεί ένα νέο μοντέλο επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, με εξειδικευμένα στελέχη (έχουν ολοκληρώσει προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης επαγγελματικών δεξιοτήτων σχετικών με την ενασχόλησή τους στην Κοιν.Σ.Επ) και με έντονη δικτύωση με άλλες Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και κυρίως το όραμα των ιδρυτικών μελών των «ΝΕΩΝ ΟΡΙΖΟΝΤΩΝ» είναι κάποιοι από τους παράγοντες που εκτιμάται ότι θα συμβάλλουν καθοριστικά στη βιωσιμότητα της επιχείρησης.

Για τη διαμόρφωση του επιχειρηματικού του σχεδίου και πλάνου βιωσιμότητας, η ΚοινΣΕΠ. μελέτησε το επιχειρηματικό περιβάλλον και την αγορά όπου θα δραστηριοποιηθεί, προκειμένου να εντοπίσει την αγορά-στόχο, να καθορίσει στόχους, να διαμορφώσει την τιμολογιακή της πολιτική και να σχεδιάσει τις ανάλογες προωθητικές ενέργειες ως μια επιχείρηση που απευθύνεται σε άλλες επιχειρήσεις (business to business – B2B).

Επιπλέον, έχει ένα σχέδιο αξιοποίησης Ανθρωπίνων Πόρων με σκοπό τη λειτουργική διαχείριση και διοίκηση της, ώστε να ανταποκριθεί στην αποστολή και το όραμα της αλλά και τις ανάγκες της αγοράς.

Με τη δημιουργία αυτής της ανθρωποκεντρικής επιχείρησης που θα στηρίζεται στην ομαδική προσπάθεια για το κοινό καλό, τα ιδρυτικά μέλη της Κοιν.Σ.Επ «ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» οραματίστηκαν την αφετηρία της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, παρέχοντας υπηρεσίες άριστης ποιότητας με τρόπο ασφαλή και περιβαλλοντικά φιλικό, σε τιμές πραγματικά ανταγωνιστικές και με σεβασμό τόσο στον πελάτη και στο έργο τους.

Η ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ «Νέοι Ορίζοντες» είναι μια επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα παροχής υπηρεσιών καθαριότητας καθώς και στον τομέα συντήρησης κήπων και εξωτερικών περιβαλλόντων χώρων.

Οι πελάτες της είναι από τους εξής χώρους:

- Κτίρια επαγγελματικών χώρων-γραφείων
- Επιχειρήσεις – καταστήματα
- Δημόσιους Οργανισμούς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
- Σχολές, Σχολεία, Φροντιστήρια
- Γήπεδα, Γυμναστήρια
- Θέατρα, Κινηματογράφους
- Χώρους μαζικής εστίασης
- Νοσοκομεία – Κλινικές
- Αστυνομικά τμήματα

- Βιομηχανικούς χώρους
- Τράπεζες
- Πολυκατοικίες – Κοινόχρηστοι χώροι
- Βίλες – Οικίες παντός τύπου
- Νεόκτιστους χώρους

Με κύριες υπηρεσίες:

- Απεντομώσεις - Απολυμάνσεις
- Ανακαινίσεις Κτιρίων
- Ελαιοχρωματισμοί
- Καθαρισμούς
- Συντήρηση χώρων
- Δημιουργία ή τη συντήρηση κήπων
- Μελέτη – κατασκευή – συντήρηση εσωτερικών και εξωτερικών κήπων
- Καθαρισμούς κήπων
- Διαμόρφωση και συντήρηση χώρων πρασίνου
- Αποψίλωση οικοπέδων

Η ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ «Νέοι Ορίζοντες» με σκοπό να κάνει την ρεαλιστικότερη προσφορά, κάνει πρώτα μια δωρεάν επίσκεψη στον χώρο του πελάτη.

(Νέοι Ορίζοντες 2018 β)

Μία λίστα οργανισμών και εταιρειών που έχουν επιλέξει τους Νέους Ορίζοντες για την παροχή των υπηρεσιών που ήδη αναφέραμε, βρίσκουμε στον παρακάτω εικόνα:

(Νέοι Ορίζοντες 2018 γ)

Οι «Νέοι Ορίζοντες» έχουν συνεργαστεί με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α.), τη Μη Κυβερνητική Οργάνωση Άρσις, το Ν.Π.Ι.Δ. και Κέντρο Επανάταξης Αποφυλακισμένων «Επάνοδος», τον Γεωργικό Οργανισμό «Δήμητρα» (ΓΕΟΔ) και ορισμένους ιδιώτες, συνεργάζονται με το Δήμο Αθηναίων στο πρόγραμμα Στέγαση και Επανάταξη (από το οποίο πήραν έξι άτομα

σαν δικούς τους εργαζόμενους οι οποίοι δεν είχαν στέγη και ήταν για πολλά χρόνια άνεργοι).

Ποιοι είναι οι εργαζόμενοι στην ΚοινΣΕΠ:

Οι «Νέοι Ορίζοντες» είναι μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση ένταξης (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.) που αποσκοπεί στην οικονομική και κοινωνική επανένταξη των ατόμων που ανήκουν είτε σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και των οποίων η κοινωνική και η οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς.

Η ιδέα της δημιουργίας αυτής της ΚοινΣΕΠ αυτής ξεκίνησε από το ΝΠΙΔ «ΕΠΑΝΟΔΟ» που παρουσιάσαμε παραπάνω, το 2012, προκειμένου άνεργοι αποφυλακισμένοι να προετοιμαστούν για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας, τη στιγμή που αντιμετωπίζουν την κοινωνική απομόνωση, την οικονομική δυσκολία και διάφορα ψυχολογικά αδιέξοδα σε όλα τα επίπεδα (προσωπικό, οικογενειακό, κοινωνικό και οικονομικό).

Μετά από την ολοκλήρωση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης επαγγελματικών δεξιοτήτων στα οποία συμμετέχουν οι αποφυλακισμένοι, δραστηριοποιούνται στη δημιουργία και συντήρηση κήπων και χώρων πρασίνου, στην παροχή υπηρεσιών καθαρισμού κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως οικίες, γραφεία, ιδιωτικά αλλά και δημόσια κτίρια, καταστήματα, εργοστάσια και οργανισμοί, όπως και σε όλες τις υπόλοιπες δραστηριότητες της ΚοινΣΕΠ.

Πρόεδρος των νέων οριζόντων «Νέων Οριζόντων» είναι ο κύριος Παναγιώτης Φραγκιάς, περήφανος για ό,τι έχουν καταφέρει μέχρι σήμερα σαν ομάδα, αλλά και για τα άτομα που έχουν βοηθήσει μέχρι σήμερα δίνοντάς τους εργασία τη στιγμή που δεν είχαν να βασιστούν σε κανέναν.

Τα άτομα που δουλεύουν για την ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ είναι **είκοσι πέντε**, ενώ υπάρχουν κι άλλα που αναμένουν να συνεργαστούν με την επιχείρηση και προέρχονται όχι μόνο από την «ΕΠΑΝΟΔΟ», αλλά και από άλλους φορείς όπως οι «18 Άνω» και «ΚΕΘΕΑ», αφού με βάση το καταστατικό της επιχείρησης το 35% των εργαζομένων της πρέπει να αποτελείται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Ο πρόεδρος των «Νέων Οριζόντων», Παναγιώτης Φραγκιάς θέλει να υλοποιήσει όσο το δυνατόν πιο πολλές ιδέες που μπορεί να δώσουν λύσεις σε μεγάλα κοινωνικά προβλήματα. (Μωραΐτη, Π. 2016))

4.3.Μεθοδολογία έρευνας

Η μεθοδολογία της έρευνας αφορά στις διαδικασίες που εφαρμόζονται, τη σειρά εφαρμογής, και την σύνδεση μεταξύ τους με στόχο την εκπόνηση της επιστημονικής έρευνας. (Ζαφειρόπουλος, 2005).

Τα είδη της επιστημονικής έρευνας είναι πολλά, ανάλογα με τον επιστημονικό σκοπό και άλλες παραμέτρους.

Ως προς τον επιδιωκόμενο επιστημονικό σκοπό:	<i>Περιγραφική, ερμηνευτική, παρεμβατική, προκαταρκτική-πλότος</i>
Ως προς τη δυνατότητα πρακτικής αξιοποίησης αποτελεσμάτων:	<i>Εφαρμοσμένη, βασική, έρευνα δράσης</i>
Ως προς τα μέσα συλλογής ερευνητικών δεδομένων:	<i>Ψυχομετρική, κοινωνιομετρική</i>
Ως προς το είδος των εμπειρικών δεδομένων που συλλέγει:	<i>Ποιοτική, ποσοτική</i>
Ως προς το είδος της λογικής ανάλυσης:	<i>Απαγωγική, επαγωγική, προγραμματική</i>
Ως προς το είδος του ελέγχου των παραγόντων του προβλήματος:	<i>Νατουραλιστική-συναφειακή, αιτιώδης-ex post facto, πειραματική</i>
Ως προς το χώρο διεξαγωγής:	<i>Εργαστηριακή, επιτόπια, βιβλιογραφική κ.α.</i>
Ως προς τον αριθμό των εξεταζόμενων ατόμων:	<i>Δειγματοληπτική, δημοσκοπήση, ατομική περίπτωση, μελέτη περίπτωσης</i>
Ως προς το είδος της ερευνητικής μεθόδου:	<i>Ιστορική, γενετική, κλινική, εθνογραφική, διαπολιτιστική, διαχρονική, συγχρονική, ιδιογραφική, νομοθετική</i>

Εικόνα 1Είδη επιστημονικής έρευνας Πηγή: Παρασκευόπουλος, Ι. Ν., (1993). Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας.

Επίσης η έρευνα, διακρίνεται σε βασική και εφαρμοσμένη, ανάλογα με τον στόχο (πχ γενίκευση ευρημάτων).

Βασική έρευνα	Εφαρμοσμένη έρευνα
Επιδιώκει γενίκευση	Μελετά ατομικές ή ειδικές περιπτώσεις χωρίς τον στόχο της γενίκευσης
Στόχος σε βασικές διαδικασίες	Σκοπεύει σε οποιαδήποτε μεταβλητή που κάνει την επιθυμητή διαφορά
Προσπαθεί να εξηγήσει γιατί συμβαίνουν τα πράγματα	Προσπαθεί να πει πώς μπορούν να αλλάξουν τα πράγματα
Προσπαθεί να διατηρεί όλα τα γεγονότα	Προσπαθεί να διορθώσει τα γεγονότα που είναι προβληματικά
Αναφορά στην τεχνική ορολογία	Αναφορά στην καθημερινή ορολογία

Εικόνα 2 Σύγκριση Βασικής – Εφαρμοσμένης Έρευνας. Πηγή Rajasekar et.al., 2013

Σύμφωνα επίσης με τον Παρασκευόπουλο (1993), ανάλογα με το σκοπό και το είδος της έρευνας, προκύπτουν:

Είδη ερευνητικού σκοπού	Είδος έρευνας
Η έρευνα σκοπεύει να εξετάσει μια θεωρία/ υπόθεση;	Πείραμα (experiment), Ερωτηματολόγια (survey), Έρευνα δράσης (action research), Μελέτη περίπτωσης (case study)
Η έρευνα θέλει να αναπτύξει μια θεωρία;	Εθνογραφική (ethnography), Ποιοτική έρευνα (qualitative research), Θεμελιωμένη θεωρία (grounded theory)
Η έρευνα απαιτεί μετρήσεις;	Πείραμα (experiment), Ερωτηματολόγια (survey), Ποσοτική έρευνα (quantitative research)
Η έρευνα προσπαθεί να εξηγήσει μια κατάσταση;	Εθνογραφική (ethnography) με ερμηνευτικές/ ποιοτικές προσεγγίσεις (interpretive/ qualitative approaches)
Η έρευνα προσπαθεί να δει τι θα γινόταν αν ...;	Πείραμα (experiment), Συμμετοχική έρευνα (participatory research), Έρευνα δράσης (action research)
Η έρευνα αναζητά το τι και το γιατί;	Μικτή έρευνα (mixed method research)
Η έρευνα αφορά το παρελθόν;	Ιστορική έρευνα

Εικόνα 3 Είδη έρευνας ανάλογα με τον ερευνητικό σκοπό Πηγή: Παρασκευόπουλος, Ι. Ν., (1993). Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας

Και τέλος η έρευνα, διακρίνεται σε πρωτογενή και δευτερογενή έρευνα, ανάλογα με τον αν ο ερευνητής θα συλλέξει μόνος του τα δεδομένα, ή θα αξιοποιήσει δεδομένα που έχουν συλλέξει άλλοι ερευνητές.

Πρωτογενής Έρευνα	Δευτερογενής Έρευνα
Η έρευνα διεξάγεται από το μηδέν για τη συλλογή δεδομένων. Ο ερευνητής είναι «κάτοχος» των δεδομένων.	Η έρευνα βασίζεται σε δεδομένα που συλλέχθηκαν από προηγούμενες έρευνες.
Βασίζεται σε μη επεξεργασμένα δεδομένα.	Βασίζεται σε δοκιμασμένα και ελεγμένα δεδομένα που έχουν αναλυθεί και φιλτραριστεί ήδη.
Τα δεδομένα που συλλέγονται ταιριάζουν στις ανάγκες του ερευνητή.	Τα δεδομένα μπορεί να μην ικανοποιούν απόλυτα τις ανάγκες του ερευνητή.
Ο ερευνητής εμπλέκεται σε βάθος στη συλλογή δεδομένων.	Είναι γρήγορη και εύκολη. Σκοπεύει στην κατάκτηση ευρύτερης κατανόησης του θέματος.
Ακριβή διαδικασία και παίρνει χρόνο για τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων.	Γρήγορη διαδικασία καθώς τα δεδομένα είναι ήδη διαθέσιμα, αρκεί ο ερευνητής να ξέρει που να ψάξει.

Εικόνα 4 Βασικές διαφορές πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας. Πηγή: Surbhi, 2016

Έτσι λοιπόν και στη δικιά μας περίπτωση, κάναμε μία εφαρμοσμένη έρευνα από που θα μελετήσουμε ειδικές περιπτώσεις, χωρίς τον στόχο της γενίκευσης αλλά με στόχο την επιβεβαίωση της αρχική υπόθεσης μας, με την ποιοτική μέθοδο των συνεντεύξεων σε βάθος, χρησιμοποιώντας ένα ερωτηματολόγιο με σκοπό να εξετάσουμε τις δικές μας υποθέσεις.

Στην περίπτωση μας πρόκειται για πρωτογενή έρευνα και ποιοτική, αφού δεν συλλέγουμε ποσοτικά δεδομένα αλλά μόνο ποιοτικά. Σαν καταλληλότερο εργαλείο για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, έχουμε επιλέξει αυτό της συνέντευξης και μάλιστα της δομημένης συνέντευξης σε βάθος.

Η συνέντευξη είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου. Μια διαδικασία που καθοδηγείται από τον ερευνητή με στόχο την απόσπαση πληροφοριών σχετιζομένων με το αντικείμενο της έρευνας (Paraskevopoulou Kollia, E. 2016)

Με άλλα λόγια πρόκειται για την μέθοδο που έχει ως αντικείμενο της να αποκαλύψει πτυχές της προσωπικότητας και να αναγνωρίσει συμπεριφορές. Οι συνεντεύξεις προβάλλουν τις γνώσεις που κατέχει ο συμμετέχων, τις αξίες και τις προτιμήσεις του και κυρίως τι σκέπτεται τις απόψεις και αντιλήψεις του. (Paraskevopoulou Kollia, E. 2016)

Η επιλογή των ατόμων τα οποία προσεγγίσαμε και πήραμε συνεντεύξεις, ήταν βασισμένη σε αυστηρά κριτήρια με μοναδικό γνώμονα την καταλληλότητα του ατόμου το οποίο πρόκειται να έχουμε την συνέντευξη, δηλαδή το προφίλ του ατόμου το οποίο θα έπρεπε να είναι αποφυλακισμένος, έχοντας εκτίσει ποινή φυλάκισης για σοβαρά ποινικά αδικήματα, και να έχει απευθυνθεί στην συγκεκριμένη ΚοιΣΕπ ένταξης για εργασία με τελικό σκοπό την επανένταξη τους στην κοινωνία.

Έτσι, η δειγματοληψία μας είχε χαρακτήρα «Δειγματοληψίας κριτηρίου», εννοώντας ότι επιλέξαμε τις διαθέσιμες περιπτώσεις που θα αποτελέσουν το δείγμα μας σύμφωνα με το κριτήριο της πορείας τους ως εδώ (αποφυλάκιση και διάθεση επανένταξης) και χαρακτήρα «Δειγματοληψίας ένταξης» με το σκεπτικό ότι οι περιπτώσεις που επιλέγονται (τα άτομα) εκδηλώνουν τα χαρακτηριστικά που μας ενδιαφέρουν με έντονο τρόπο.

Τέλος, η μέθοδος που επιλέχτηκε, η δομημένη συνέντευξη εις βάθος, αποτελείται από ένα σύνολο προκαθορισμένων, ερωτήσεων και χρησιμοποιήθηκαν σαν οδηγός για τα θέματα που θεωρήσαμε ότι είναι σημαντικά να καλύψουν στο πλαίσιο της συνέντευξης. (Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ., 2015.)

Από όλη αυτή την διαδικασία, η προσμονή μας ήταν να διαπιστώσουμε τις αντιλήψεις των ατόμων που απευθύνθηκαν στην συγκεκριμένη δομή επανένταξης και αν όντως οι ίδιοι οι αποφυλακισμένοι, τα άτομα τα οποία ανήκουν σε διάφορους ευάλωτες ομάδες, εμπιστεύονται αυτές τις δομές και την αναζητούν βοήθεια για την επανένταξή τους και αν θεωρούν ότι η επανένταξη τους ήταν επιτυχής.

4.4.Περιορισμοί έρευνας

Ένας βασικός περιορισμός της έρευνας είναι ότι στην Ελλάδα υπάρχουν πάρα λίγες κοινσεπ ένταξης και μάλιστα στο είδος της η «Νέοι Ορίζοντες» θεωρείται και μοναδική και ως εκ τούτου δεν είχαμε τη να την συγκρίνουμε με ανάλογες κοινσεπ.

Ένας άλλος περιορισμός της έρευνας είναι οι δυσκολίες που έχουν τα άτομα τα οποία ανήκουν σε αυτές τις ευάλωτες ομάδες να δίνουν συνεντεύξεις και να παίρνουμε στοιχεία προσωπικά.

Τέλος, την περίοδο διενέργειας της έρευνας, λόγω της φύσεως της απασχόλησης των ατόμων στην δομή (απασχόληση με κήπους κ.λ.π) και της εποχής, δεν μας έκανε δυνατή την εύρεση περισσότερων ατόμων για συνέντευξη μια και ήταν οι πιο πολλοί ήταν στο πεδίο και όχι διαθέσιμοι στο γραφείο των Νέων Οριζόντων.

4.5.Συνέντευξη με ωφελούμενους

Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν κινήθηκαν σε τρεις άξονες: ο πρώτος άξονας με ερωτήσεις μελετάμε το πώς βρέθηκε ο συνεντευξιαζόμενος στην θέση αυτή, δηλαδή μία σύντομη ιστορική ανασκόπηση του αδικήματος και της ιστορίας της διαδρομής του μέχρι την πορεία του στους «Νέους Ορίζοντες».

Στον δεύτερο άξονα γίνονται ερωτήσεις αξιολόγησης της επανένταξης όπως την βίωσαν, αν είναι τελικά επιτυχημένη η επανένταξη όπως πραγματοποιείται και στο τρίτο άξονα με ποιον τρόπο ουσιαστικά επιτυγχάνεται η επανένταξη.

Η Σοφία Τ. ήταν η πρώτη την οποία είδαμε για την συνέντευξη. Τη ρωτήσαμε Πώς βρέθηκε σε αυτή τη δομή, δηλαδή με λίγα λόγια την ιστορία της και τι προσδοκούσε από τη δομή.

Άξονας 1 – Σύντομη ιστορία ωφελούμενου και ο δρόμος του προς την δομή

Ερώτηση 1: Πως βρέθηκες στην φυλακή

Στη φυλακή βρέθηκα ύστερα από μία αρκετά μεγάλη πορεία, στην αρχή με μικρές παραβάσεις και στη συνέχεια συμμετοχή σε κλοπές και σε διακίνηση. Η αλήθεια είναι ότι ποτέ δεν περίμενα ότι αυτή η διαδικασία μέσα στη φυλακή θα με άλλαζε τόσο πολύ και δεν ξέρω και πώς ακριβώς έμπλεξα έτσι. Είναι πολλές φορές που προσπαθώ να θυμηθώ και εγώ η ίδια πως βρέθηκα στη φυλακή, όχι άδικα βέβαια. Τα πρώτο 2 χρόνια της φυλακής πέρασαν τα σχετικά γρήγορα. Από το τρίτο και μετά άλλαξε

πολύ η ψυχολογία μου. Ευτυχώς τότε ξεκίνησα να συμμετέχω σε προγράμματα δραστηριοτήτων και δια βίου εκπαίδευσης σε σημείο που έκανα και τις πρώτες σκέψεις να ξαναγυρίσω και στο διάβασμα και στην διαδικασία των εξετάσεων που δεν είχα δώσει μέχρι τότε για το πανεπιστήμιο.

Ερώτηση 2: Ο χρόνος στην φυλακή βοήθησε στην διαδικασία επανένταξης σου;

Η αλήθεια είναι ότι μέσα στη φυλακή και με όλα αυτά που είδα, μετάνιωσα αρκετά για την πορεία που είχα πάρει και επειδή για αρκετό καιρό πριν να με πιάσουνε και να βρεθώ στη φυλακή είχα κόψει και τις σχέσεις με την οικογένειά μου, το πρώτο πράγμα που ήθελα να κάνω μόλις βγω έξω ήταν να ξαναβρεθώ στο χώρο μου με την οικογένειά μου. Δεν σκεφτόμουνα τόσο πολύ το μετά και ίσως αυτός είναι ένας λόγος που παρόλο που παρακολουθούσα σεμινάρια για γυναίκες με χειροτεχνίες και ένα σωρό τέτοια πράγματα **δεν είχα πολύ ξεκάθαρα στο μυαλό μου το θέμα της δουλειάς μετά.**

Ερώτηση 3: Γιατί απευθύνθηκες στους «Νέους Ορίζοντες»;

Στην δομή Βρέθηκα ύστερα από αρκετό καιρό που είχα πει ότι φυλακή γιατί **μου πήρε και πάρα πολύ καιρό να προσαρμοστώ.** Νόμιζα πόσο θα βγω στη φυλακή και όλα θα ναι όπως πριν αλλά τελικά ήταν πολύ πιο δύσκολο για μένα να διαχειριστώ και να δω από μία άλλη οπτική την κατάσταση αυτή και παρόλο που τα έχω ακούσει από πάρα πολλούς το **πώς βλέπουν έναν που έχει βγει από τη φυλακή οι εργοδότες** και όλοι οι φίλοι και οι γνωστοί αλλά εμένα μου πήρε καιρό να το κατανοήσω με την έννοια ότι για περίπου έξι μήνες αφότου βγήκα από τη φυλακή δεν είχα κάνει κάποια προσπάθεια να απευθυνθώ σε μία οργανωμένη δομή για βοήθεια. Με φίλους και γνωστούς προσπαθούσα λίγο με την οικογένεια που μου είχαν λείψει αλλά και εκείνοι είχαν ταλαιπωρηθεί πάρα πολύ ψυχολογικά από τη δικιά μου κατάσταση και ως εκ τούτου στη δομή Βρέθηκα από άλλα παιδιά που μου τη συστήσανε γιατί είχαν πει καλά λόγια και είχαν και δικούς τους γνωστούς που είχαν πάει εκεί.

Άξονας 2 - Πως αισθάνεται την επανένταξη και αν πέτυχε

Ερώτηση 1: Πως καταλαβαίνεις την διαδικασία επανένταξης;

Αυτό που λέμε επανένταξη και διαβάζαμε και το ακούγαμε πριν ακόμα βγούμε από την φυλακή, και μας το λένε στα διάφορα σεμινάρια, **δεν μπορούσα να το προσδιορίσω στο μυαλό μου σαν μία διαδικασία, πως δηλαδή θα μπορούσε να συμβεί.** Πολλές φορές έλεγα στον εαυτό μου «και σιγά τώρα μη βρεις τρόπο ξαναμπείς σιγά-σιγά και να έχεις τα εισοδήματά σου και να έχεις δουλειά και την ισορροπία σου και να ξαναφτιάξει τη ζωή σου και πάει λέγοντας. Την πρώτη φορά πήγα στην «ΕΠΑΝΟΔΟ» όπου έμαθα ότι περίπου 800 άτομα ζητούν τη βοήθειά τους κάθε χρόνο και αυτό με έκανε ακόμα πιο δύσκολη στο να πιστέψω ότι μπορεί κάτι να γίνει. Από εκεί με στείλανε στους Νέους Ορίζοντες.

Ερώτηση 2: Η επανένταξη σου ξεκίνησε ευκολα;

Δεν ήταν και τόσο εύκολο τελικά. Δεν είναι και τόσο εύκολο γιατί παρόλο που για καιρό πριν να βγω από τη φυλακή, είχαμε μπει στη διαδικασία να τα ακούμε και όταν γύρισα σπίτι μου σε όλη αυτή την κατάσταση που μου είχε λείψει και αισθανόμουν και τόσο άσχημα γιατί οι δικοί μου είχαν ταλαιπωρηθεί πολύ εξαιτίας μου. Νομίζω ότι ήμουνα **για αρκετό καιρό στον κόσμο μου κλεισμένη και οι Νέοι Ορίζοντες με βάλανε σε μία σειρά.** Ακολούθησα συγκεκριμένα σεμινάρια, απόκτησα μία συγκεκριμένη επαγγελματική ταυτότητα για την οποία δεν ντρεπόμουν. Εντάξει, καθαρίστρια είμαι ουσιαστικά αλλά όταν έχεις περάσει κάποια πράγματα στη φυλακή και δεις ότι τελικά μπορείς να κάνεις τα ίδια και να πληρώνεσαι και να έχεις και κάποια ανθρωπιά και να υπάρχουν τέλος πάντων, γιατί στη φυλακή τίποτα από όλα αυτά δεν είχαμε ακόμα, και το «καθαρίστρια» είναι πάρα-πάρα πολύ καλά.

Ερώτηση 3: Η επανένταξη σου πέτυχε, σύμφωνα με τις προσδοκίες σου;

Η αλήθεια είναι ότι φοβάμαι να πω με μια κουβέντα «πέτυχε, δεν πέτυχε» και αυτή η ερώτηση είναι πάρα πολύ μεγάλη και δύσκολη. Έχει περάσει τουλάχιστον ένας χρόνος από τότε που βγήκα από τη φυλακή και είναι περίπου τέσσερις μήνες που έχω μία πιο σταθερή δουλειά. Στην πραγματικότητα δεν είναι καν τα λεφτά, είναι πιο πολύ η ότι **προσπαθώ να αναλάβω πάλι τη ζωή μου στα χέρια μου και να φέρομαι όπως όλοι** και προφανώς αυτό είναι και η επανένταξη, να κάνεις αυτό που κάνουν όλοι στην κοινωνία ώστε να μη δημιουργείς προβλήματα και σίγουρα όχι παραβατικά γιατί έτσι θα ξαναβρεθούμε και στη φυλακή. Νομίζω ότι τουλάχιστον τώρα πια **κάνω πιο πολλές θετικές σκέψεις από ότι αρνητικές** για τον εαυτό μου. Δεν ξέρω αν αυτό μετράει, δηλαδή στη φυλακή δεν μπορούσα σου κάνω καμία θετική σκέψη. Ήταν όλα «να βγω να βγω και μετά θα δούμε, να βγω και τίποτα άλλο». Μετά όταν βγήκα πέρασα μία διαδικασία στο σπίτι που, εντάξει το πρώτο και σημαντικό είναι το περιβάλλον, το φαγητό, η ζεστασιά αλλά δεν μπορούσαν να μου λύσουν κανένα αλλά τα προβλήματα τα δικά μου τα ψυχολογικά και ήμουνα πολύ πεσμένη και προβληματισμένη. Αν υποθέσουμε ότι απλά έπρεπε να πετύχει το να έχω **όρεξη να αναλάβω τον εαυτό μου και να έχω όρεξη να προσπαθήσω να μην ξαναβρεθεί στη φυλακή**, ζώντας μία σχετικά φυσιολογική ζωή τότε ναι, η επανένταξή μου θεωρώ πως είναι πετυχημένη.

Άξονας 3 – ο τρόπος της επανένταξης

Ερώτηση 1: Πως ήταν η πρώτη περίοδος αφού βγήκες από την φυλακή;

Τότε εγώ είχα κάπου να μείνω, την οικογένεια να με προσέχει και ένα πιάτο φαγητό.
Μη νομίζεις ότι έλυσε και πάρα πολλά προβλήματα αυτό.

Σίγουρα ήταν πάρα πολύ καλό για μένα το ότι πήγα σε ένα οικείο περιβάλλον. Δεν ξεκινάς από το μηδέν «που θα μείνω, τι θα τρώω» αλλά είχα και πάρα πολλές τύψεις για τον πόνο που είχα δώσει στους δικούς μου και δεν σου κρύβω ότι πολλές φορές Αισθανόμουν άσχημα.

Παρόλα αυτά στην αρχή το πιο δύσκολο κομμάτι ήταν το «**τι θα κάνω τώρα που βγήκα**» σε τρομακτικό βαθμό σε σημείο που δεν θέλω να βγω καν από το σπίτι στην αρχή. Άσε που ούτως ή άλλως τις πρώτες μέρες όποιος και να σε κοιτάξει νομίζεις

ότι ξέρει τα πάντα για σένα τη φυλακή και όλα. Μάλλον απλά ήμουν τυχερή γιατί στην πραγματικότητα, από ότι ακούω και από άλλους που έχουν βγει, αν τον πρώτο καιρό δεν βρεις κάτι να σε στηρίξει ο κίνδυνος να κάνεις τα ίδια και να ξαναβρεθείς στη φυλακή είναι μεγάλος. Εγώ είμαι τυχερή που **είχα την οικογένεια αλλά έπρεπε να βρω και δουλειά** για να μην τους είμαι παραπάνω βάρος και αισθάνομαι τύψεις και για αυτό.

Ερώτηση 2: Πως σε βοήθησε η δομή;

Αυτό που έγινε στη δομή, μπορώ να πω βοήθησε πολύ γιατί όλοι -από τον πρόεδρο της μέχρι το τελευταίο- έχουμε τα ίδια βιώματα, άρα αυτομάτως βρέθηκα σε ένα χορό που δεν ντρέπεσαι για το παρελθόν σου, αν και πραγματικά κάνω μεγάλες προσπάθειες να μην το θυμάμαι καν.

Δεν ξέρω αν το λέω καλά, αλλά είναι με τα υπόλοιπα παιδιά που δουλεύουμε στους Νέους Ορίζοντες είχαμε λόγους να δουλεύουμε καλά γιατί **ήμασταν μία ομάδα** με τα ίδια προβλήματα τους ίδιους φόβους ότι «Και πού θα βρω αλλού τώρα να δουλέψω» και πάει λέγοντας. Αυτοί οι φόβοι ήταν πραγματική στην αρχή της συνεργασίας. Πλέον έχοντας δοκιμάσει τον εαυτό μου και με τους πελάτες, βλέπω πώς μπορώ να πω ότι αυτός ο φόβος έχει αρχίσει να φεύγει και υπάρχει αντικατάσταση του φόβου με ελπίδα ότι μπορώ να τα καταφέρω και σε άλλες δουλειές.

Ερώτηση 3: Πως βλέπεις το μέλλον σου;

Κοίτα το μέλλον μου δεν μπορώ να το δω με ακρίβεια, και πριν από λίγα χρόνια αν με ρώταγες αν θα πάω φυλακή θα σου 'λεγα «αποκλείεται να πάω φυλακή». Θέλω να πιστεύω όμως βαθιά μέσα μου ότι **θα συνεχίσω έτσι να γίνομαι καλύτερη στη δουλειά μου** και επειδή ξέρω πως και η δομή δεν είναι ένα μέρος το οποίο μπορεί να με απασχολεί για πάντα, γιατί υπάρχει και κόσμος που έχει ανάγκη, βγαίνουν συνεχώς από τη φυλακή και είναι άλλη η αποστολή της δομής, πρέπει να βρω έναν τρόπο να αναπτύξω εγώ μία δικιά μου δραστηριότητα. Έχω αφήσει πολλά πράγματα στη μέση στη ζωή μου, όπως και αυτό με τις σπουδές όπως και αυτό με τα σεμινάρια

που έκανα στη φυλακή για κόσμημα και πάει λέγοντας, και ίσως να κάνω μία καλή αρχή από εκεί. Μία άλλη καλή ιδέα που έχουμε εδώ και κουβεντιάζουμε με τον πρόεδρο, είναι ότι όσοι από εμάς μάθουμε καλά τη δουλειά με την καθαριότητα και την περιποίηση εξωτερικών χώρων και κήπων, θα μπορέσουμε να κάνουμε και δικές μας τις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις τόσο στην Αθήνα όσο και εκτός πράγμα το οποίο υπάρχει μεγάλη ανάγκη και ζήτηση.

Ο Χρήστος Κ ήταν η συνέντευξη που κάναμε αμέσως μετά.

Άξονας 1 – Σύντομη ιστορία ωφελούμενου και ο δρόμος του προς την δομή

Ερώτηση 1: Πως βρέθηκες στην φυλακή

Δεν είχα μπει μόνο μία φορά, ήταν κάτι το οποίο είχε ξανασυμβεί σε μικρότερο βαθμό πολύ παλιά, πιο νέος και επειδή νομίζεις ότι την επόμενη φορά θα το κάνω καλύτερα και δεν θα με ξαναπιάσουν και τα σχετικά ήτανε μία λάθος διαδικασία εκ μέρους μου. Διακίνηση ήταν ο κύριος λόγος που μπήκα με παραβατικότητα και γενικά κάποια άσχημα πράγματα.

Ερώτηση 2: Ο χρόνος στην φυλακή βοήθησε στην διαδικασία επανένταξης σου;

Στη φυλακή έκατσα 6 χρόνια, πολλά σε σχέση με αυτό που περίμενα και γενικά ήταν ένας πάρα πολύ δύσκολος δρόμος, μία πολύ άσχημη περίοδος της ζωής μου, όπου ζούσα μακριά από την οικογένειά μου -και κυρίως από την κόρη μου με την οποία φρόντιζα να μιλάω ειδικά προς το τέλος και τρεις φορές τη μέρα στο τηλέφωνο.

Ουσιαστικά ο χρόνος στη φυλακή δεν βοήθησε σε κάτι τη διαδικασία επανένταξης. Νομίζω ότι αυτό που με κράτησε και βοήθησε στη διαδικασία αυτή ήτανε η επαφή με την οικογένεια. Στη φυλακή γίνονται κάποια πράγματα όμορφα, δεν λέω, και σεμινάρια και να διαβάσεις και να ξαναπιάς σχολείο, ακόμα και δεύτερης ευκαιρίας.

Μπορείς να μάθεις και νέες δεξιότητες και πράγματα και υπολογιστές και αγιογραφία μπορείς να μάθεις, αλλά αυτά **είναι για να κρατάς στο μυαλό σου απασχολημένο** όσο είσαι μέσα διαχωρίζεται λίγο με το τι θα κάνεις μετά.

Ερώτηση 3: Γιατί απευθύνθηκες στους «Νέους Ορίζοντες;»

Όταν βγήκα ύστερα από όλα αυτά τα χρόνια, η ψυχολογία μου έχει αλλάξει πολύ. Συνειδητοποίησα ότι η πορεία της ζωής μου έπρεπε να αλλάξει αλλά ξέρεις είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι ότι στην πραγματικότητα όλα τα άλλα κάπως θα βρεθούν, υπάρχουν δομές με σπίτια και φιλοξενία, υπάρχουν με φαγητό και μερικά άτομα έχουν και την οικογένεια που τη στηρίζει. **Για δουλειά κανείς δεν κάνει τίποτα ουσιαστικό** και είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην Ελλάδα γενικά. Τους νέους Ορίζοντες τους έμαθα από το internet και ρωτώντας και άλλους που περάσανε τις ίδιες καταστάσεις.

Και αισθανόμουν πάρα πολύ άσχημα ούτως ή άλλως. Δεν μπορούσα δηλαδή και να γυρίσω Κατευθείαν σπίτι μου. Ήρθα απευθείας από τη φυλακή με το βαλιτσάκι. Γιατί αν πήγαινα σπίτι, μπορεί να το αμελούσα... και τώρα θα πάω, σε καμία άλλη μέρα κ.λ.π. και έτσι θα πέρναγε χρόνος, ίσως και χρόνια να αντιληφθώ να απευθυνθώ για βοήθεια, ενώ έτσι όπως βγήκε από τη φυλακή και είχα στο μυαλό μου **«τώρα τι κάνουμε»** για αυτό ήρθα πρώτα εδώ. Μετά πήγα σπίτι με ηρεμία, κάτσαμε, φάγαμε, μιλήσαμε και τους ανακοίνωσε ότι θα δουλεύω σαν κηπουρός σε μία κοινωνική επιχείρηση. **Να με δούνε διαφορετικά και οι δικοί μου άνθρωποι**, πιο πολύ για αυτό να αλλάξει η ψυχολογία μου ότι και εκείνοι θα με βλέπουν διαφορετικά.

Άξονας 2 - Πως αισθάνεται την επανένταξη και αν πέτυχε

Ερώτηση 1: Πως καταλαβαίνεις την διαδικασία επανένταξης;

Η διαδικασία επανένταξης στην κοινωνία είναι νομίζω ξεκάθαρο πως πρέπει να κάνεις ότι κάνει όλη η κοινωνία: να σηκώνεσαι το πρωί, να πηγαίνεις στη δουλειά σου να γυρνάς να κάτσεις με την οικογένειά σου ή με τους φίλους σου και Σαββατοκύριακα να κάνεις νοικοκυριό να ζεις αυτό που λέμε normal, να σέβεσαι το κράτος και τους συνανθρώπους σου και γενικά να προσπαθείς να ζήσεις χωρίς να ενοχλείς κανέναν

και φυσικά χωρίς να σε ενοχλούν. Αυτή τώρα η διαδικασία επανένταξης έτσι όπως τη δομούν διάφορες δομές, μετά πολλά σεμινάρια για να μάθεις πράγματα, υπολογιστές και άλλες δεξιότητες για να μπορέσεις να βρεις δουλειά το βλέπω λίγο πιο δύσκολο. **Είναι καλύτερο μπαίνεις κατευθείαν για δουλειά, ότι δουλειά και να ναι αυτή ακόμα και να πλένεις πιάτα στην τελευταία ταβέρνα γιατί σε βάζει σε μία εγρήγορση** ενώ πολλές φορές όταν έχεις να κάνεις σεμινάρια και μετά να δουλέψεις, είσαι ακόμα σε μια αναμονή.

Ερώτηση 2: Η επανένταξη σου ξεκίνησε ευκολα;

Ναι, όπως είπα εγώ ήρθα κατευθείαν από τη φυλακή με το βαλιτσάκι μου εδώ και μάλιστα και συστημένος από άλλους που είχαν περάσει, οπότε βοηθάνε και οι συστάσεις, είπα και την ιστορία μου, καταλάβαμε καλά ο ένας τον άλλον και ήμουν με ένα πρόγραμμα δηλαδή ήξερα ότι θα πάω σπίτι θα κάτσω θα ξυπνήσω το πρωί θα δω τις εκκρεμότητες μου και θα ξανάρθω εδώ να μιλήσουμε για δουλειά. Αυτό με βοήθησε πάρα πολύ, **για μένα ήταν τρομερά μεγάλη βοήθεια που υπήρχε το πρόγραμμα**

Ερώτηση 3: Η επανένταξη σου πέτυχε, σύμφωνα με τις προσδοκίες σου;

Νομίζω ότι είμαι πολύ καλά. Αισθάνομαι ότι έχω γυρίσει, Αισθάνομαι ότι η οικογένειά μου και ο περίγυρός μου με βλέπει με άλλο μάτι, ξέρω πολύ καλά μέσα μου ότι κανείς δεν ξεχνάει τι έχω κάνει και δεν θέλω να τα ξεχάσω και εγώ, γιατί φοβάμαι να μην τα ξανακάνω. Προσπαθώ πολύ.

Άξονας 3 – ο τρόπος της επανένταξης

Ερώτηση 1: Πως ήταν η πρώτη περίοδος αφού βγήκες από την φυλακή;

Όταν βγαίνεις από τη φυλακή, ύστερα από ποινές μεγάλες για σοβαρά παραπτώματα, και δεν θες να ξαναγυρίσεις εκεί **περνάς δύσκολα στην αρχή**. Ακόμα και τώρα ύστερα από δύο χρόνια που έχω βγει, οτιδήποτε και να κάνεις δεν θες να δώσεις την παραμικρή αφορμή, πχ να τσακωθείς στο δρόμο δεν θα κοιτάξεις

κάποιον στραβά. Ναι εντάξει αισθανόμαστε ακόμα το στίγμα αυτό είναι η αλήθεια, αλλά και η κοινωνία είναι πολύ σκληρή.

Η πρώτη περίοδος επανένταξης είχε λοιπόν αυτό το άσχημο ότι η αισθανόμουνα τόσο άσχημα και τόσο ξένος και τόσο δύσκολα που εννιά στις δέκα φορές ήμουνα με τα μάτια στο χώμα.

Ερώτηση 2: Πως σε βοήθησε η δομή;

Πάρα πολύ σημαντικό είναι πως όλα τα παιδιά εδώ είναι πολύ φιλικά με μας, καταλαβαίνουν, τα πιο πολλά έχουν περάσει και από φυλακή που είναι σημαντικό να μην ξεχνάς τι έχεις περάσει για να μην ξαναβρεθεί στα ίδια, και βοήθησε πάρα πολύ γιατί στην πραγματικότητα **μπαίνει ένα πρόγραμμα με ένα σαφές αποτέλεσμα και με μία σειρά** δηλαδή κανονικά δουλειά, το πρόγραμμά μας, που θα πάμε, τι λεφτά περιμένουμε να βγάλουμε, τι έξοδα έχουμε, τι θα μας μείνει για να πληρώσουμε τις υποχρεώσεις μας και για να πάω λεφτά στην οικογένειά μας. Αυτό ήταν το μεγάλο κέρδος, ότι μπήκαμε σε ένα κανονικό πρόγραμμα, σαν να μην έχει αλλάξει τίποτα ποτέ στη ζωή.

Ερώτηση 3: Πως βλέπεις το μέλλον σου;

Το μέλλον γενικά είναι δύσκολο γιατί βλέπω και την ανεργία όπου υπάρχει γενικά βλέπω και τους τόσο πολύ ξένους και άτομα σε ανάγκη και μέσα σου λες «μέσα σε όλα και εμείς». Η αλήθεια είναι ότι νομίζω ότι για να καταφέρω να παραμείνω και εκτός φυλακής αλλά κυρίως με την οικογένειά μου, θα πρέπει να αρχίσω να γίνομαι λίγο πιο διαφορετικός, να μάθω νέα πράγματα, να κάνω νέα πράγματα ίσως να χρειαστεί να σπουδάσω κιόλας. Και αυτό δεν είναι κάτι το οποίο με δυσαρεστεί. **Αισθάνομαι ότι και αυτό το χρωστάω στον εαυτό μου και στην οικογένειά μου.**

Κεφάλαιο 5

5.1.Συμπεράσματα

Για αρχή θα σχολιάσουμε τα κοινά σημεία των δύο συνεντεύξεων, όπου παρατηρούμε και στις δύο περιπτώσεις τους συνεντευξιζόμενος να αναφέρουν πως η επαφή τους με τους νέους Ορίζοντες ήταν θετική και ότι με αυτόν τον τρόπο **«μπήκαν σε μία σειρά»** και **«απόκτησαν ένα πρόγραμμα»** λύνοντας τα βασανιστικά ερωτηματικά όπως **«τι θα κάνω τώρα που βγήκα»** και ότι **«έχω την οικογένειά μου αλλά πρέπει να βρω και δουλειά»**. Αυτές οι δηλώσεις μας δίνουν την σαφή αίσθηση πως μόνο που βρέθηκαν στην συγκεκριμένη δομή με πρόγραμμα και επαγγελματική ταυτότητα, έγινε το πρώτο βήμα στην επανένταξη τους στην κοινωνία καθώς άρχισε να δομείται η επαγγελματική ταυτότητα τους, γεγονός που θεωρείται πιο εποικοδομητικό σε σχέση με τις άλλες δομές που πραγματοποιούν απλά εκπαίδευση.

Και οι δύο περιπτώσεις τις οποίες πήραμε συνέντευξη στην παρούσα εργασία, δεν θεωρούσαν ότι ο χρόνος της φυλακής βοηθούσε τη διαδικασία επανένταξης τόσο γιατί τα ίδια τα άτομα είχαν έντονα στο μυαλό τους την επιθυμία **«απλά να βγώ»** από τη φυλακή, όσο επίσης γιατί θεωρούσαν ότι είναι **«για να κρατάς το μυαλό σου απασχολημένο οι δραστηριότητες της φυλακής»** και τα πολλά σεμινάρια μετά την αποφυλάκιση **«σε κρατάνε σε αναμονή»**. Αυτές οι δηλώσεις ενισχύουν την συνεισφορά της συγκεκριμένης δομής στην διαδικασία επανένταξης.

Είναι σημαντικό στοιχείο να κουβεντιάσουμε την άποψη του ενός ότι είναι **«καλύτερο να μπαίνεις κατευθείαν για δουλειά, ότι δουλειά και να' ναι αυτή γιατί σε κρατάει σε μία εγρήγορση»**. Εδώ προφανώς έχουμε να κάνουμε με την αναγνώριση των αποφυλακισμένων, ότι η εργασία τους κρατάει σε μια εγρήγορση και προφανώς μακριά από την παραβατικότητα, γεγονός το οποίο κάνει την συγκεκριμένη δομή επανένταξης πιο αποτελεσματική.

Και οι δύο ανέφεραν ότι η διαδικασία επανένταξης ήταν μία τραυματική εμπειρία αλλά έπρεπε να την περάσουν γιατί αισθάνονται ότι **«το χρωστάμε στον εαυτό μας και την οικογένειά μας»** και μάλιστα ότι το μέλλον ανοίγεται μπροστά τους θεωρώντας ότι είναι πιο δυνατοί, έχουν εμπιστοσύνη πλέον στον εαυτό τους, τα έχουν ήδη καταφέρει σε μία δουλειά έστω και με χαμηλό κοινωνικό προφίλ **«έστω και καθαρίστρια»** όπως χαρακτηριστικά ακούσαμε.

Σημαντικό κομμάτι της διαδικασίας είναι η θέληση. Η θέληση και **«η όρεξη να αναλάβει κάποιος τον εαυτό του η όρεξη να προσπαθήσει να μην ξαναβρεθεί στη φυλακή»** το ότι υπάρχει ένα μέρος για να μείνει και ένα πιάτο φαγητό δεν λύνει και πολλά προβλήματα. Η εργασιακή επανένταξη φαίνεται να αποδίδει και να ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες των αποφυλακισμένων.

Το στίγμα του αποφυλακισμένου ακολουθεί για αρκετό καιρό τον άνθρωπο μετά την αποφυλάκισή του αλλά επίσης τονίστηκε ότι **«η κοινωνία είναι σκληρή»**. Εδώ φαίνεται και η απουσία της πολιτείας, η οποία δεν προωθεί δομές και ενέργειες για την επάνοδο των συνανθρώπων μας που εξέτισαν μια ποινή φυλάκισης και προσπαθούν να επανενταχθούν.

Η μεγάλη διαφορά ανάμεσα στις δύο συνεντεύξεις αφορά στον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισαν τα άτομα χρονικά την κοινωνική επανένταξη τους, στην πρώτη περίπτωση η αποφυλακισμένη απευθύνθηκε στη σχετική δομή περίπου έξι μήνες μετά την αποφυλάκιση της, ενώ στη δεύτερη περίπτωση ο αποφυλακισμένος πήγε απευθείας με σκοπό μετά να επιστρέψει σπίτι του και να ανακοινώσει ότι πλέον έχει και μία επαγγελματική ταυτότητα για **«να το δουν και διαφορετικά οι δικοί του άνθρωποι»** και να κάνει καλό στην ψυχολογία του. Αυτή η δήλωση μας δείχνει ότι οι ίδιοι οι αποφυλακισμένοι ή άλλα άτομα τα οποία ανήκουν σε διάφορους ευάλωτες ομάδες, αναζητούν βοήθεια την βοήθεια τέτοιων δομών για την επανένταξή τους, σαν μοναδικό αξιόπιστο μονοπάτι για την επάνοδο τους και κυρίως την ψυχολογική.

Ένα άλλο συμπέρασμα το οποίο πρέπει να σχολιάσουμε από όσα έχουν μελετηθεί μέχρι τώρα και είναι πως το κομμάτι των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, και ειδικότερα αυτό της ένταξης, σίγουρα δεν είναι εύκολο τόσο γιατί η πολιτεία δεν το στηρίζει όσο αρχικά υποστήριζε αφού δεν έχουν γίνει πράξη όλα αυτά που έχει

υποσχεθεί, όπως οι εύκολες χρηματοδότησης και οι πραγματικές μεγάλες διευκολύνσεις σε λειτουργικό διαχειριστικό και επικοινωνιακό επίπεδο, και για αυτό υπάρχει μόνο μια τέτοια στην Ελλάδα.

Γενικότερα κατά τη διάρκεια συγγραφής της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας και μελετώντας τόσο τις διαδικασίες σωφρονισμού μέσα από το αλφαβητάρι του φυλακισμένου και τις διαδικασίες επανένταξης στην κοινωνία με έμφαση στην εργασιακή επανένταξη που μελετήσαμε στη συγκεκριμένη εργασία, διαπιστώσαμε ότι σημαντικός κρίκος αυτών των δύο καταστάσεων και με σκοπό την ομαλότερη μετάβαση από τον εγκλεισμό στην επανένταξη, είναι **η εκπαίδευση** και το εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο σύμφωνα με μελέτες παρόλο που η τεχνολογία βοηθάει πολύ πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην πρόσβαση των φυλακισμένων στο εκπαιδευτικό σύστημα με φυσική παρουσία (τάξη).

5.2.Προτάσεις προς τις ΚοινΣΕπ με σχετικό αντικείμενο

Στις προτάσεις για τις κοινσεπ ένταξης μπορούμε να προτείνουμε μία σειρά δράσεων οι οποίες έχουν να κάνουν κυρίως με την προβολή τους προς την κοινωνία. Δηλαδή θα έπρεπε οι ίδιες οι κοινσεπ να φροντίσουν για την προβολή τους σε όλα τα μέσα με όλους τους δυνατούς τρόπους.

Αυτό πρακτικά θα μπορούσε να σημαίνει μία τηλεοπτική καμπάνια ώστε να είναι λίγο πιο εξοικειωμένος ο κόσμος με τη με την ύπαρξη των κοινσεπ αλλά και ειδικότερα μία κοινωνική καμπάνια και προώθηση του απολογισμού τους στο κοινωνικό σύνολο ώστε να εξοικειωθεί ο κόσμος και να φύγει σταδιακά και το «στίγμα» το οποίο χαρακτηρίζει μερικά άτομα παραδείγματος χάρη αποφυλακισμένοι, και επαγωγικά θα χαρακτηρίσει και τις ΚοινΣΕΠ για να αρχίζει πραγματικά να αλλάζει κάτι στην κουλτούρα και την προδιάθεση των ανθρώπων που δεν έχουνε κάποια προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού.

5.3.Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Σε μια μελλοντική έρευνα μπορεί να πραγματοποιηθεί μία μελέτη για την όλη διαδικασία επανένταξης, από τη στιγμή που θα ξεκινάει η διαδικασία απεγκλεισμού από τα σωφρονιστικά καταστήματα μέχρι και την εύρεση εργασίας, όπου θα διαπιστωθεί η συμβολή της κάθε υπό-διαδικασίας παραδείγματος χάρη η συμβολή της διαδικασίας της εκπαίδευσης, τη συμβολή της διαδικασίας των σεμιναρίων και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων κ.λ.π.

Τέλος μία πάρα πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση για έρευνα για εμάς είναι να μετρήσουμε με ερωτηματολόγια και με ποσοτικές κλίμακες την πραγματική προδιάθεση των ατόμων που κινούνται σε ανάλογες περιοχές και δράσεις να πραγματοποιήσουν μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (μέτρηση προδιάθεσης από αποφυλακισμένου) παράλληλα με μια ανάλυση κινήτρων.

Βιβλιογραφία

arsis.gr (2018) Επίσημη ιστοσελίδα <http://arsis.gr/>

Dr Efrosini-Alkisti Paraskevoudou Kollia (2016) Methodology of qualitative research in social sciences and interviews. Open Education Vol.4, Num.1, 2008. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 4(1), 1-81.

doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9846>

epanodos.gr (2018) Επίσημη ιστοσελίδα www.epanodos.gr

Epanodos.org.gr (2010) Εργασιακή και κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων. Διαθέσιμο εδώ http://epanodos.org.gr/documents/10199/22195/%CE%91%CE%93%CE%9F%CE%A1%CE%91-%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3-%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A9%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%95%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%95%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%9E%CE%97_%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9F%CE%A3.pdf/bd0ee779-71ac-453c-b215-d4afee423073

[http://crime-in-](http://crime-in-crisis.com/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CF%83/)

[crisis.com/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CF%83/](http://crime-in-crisis.com/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CF%83/)

<http://www.kathimerini.gr/920973/gallery/oikonomia/epixeirhseis/koinwnikes-epixeirhseis-sthn-ee-fernoyn-nees-8eseis-ergasias>

<https://left.gr/news/epanentaxi-se-mia-zoi-horis-oysies-kai-egklima-ti-deytera-ns-gia-tin-apexartisi-kratoymenon>

iefimerida.gr (2014) Πόσοι και ποιοι βρίσκονται στις φυλακές -Αναλυτικά στοιχεία του υπουργείου Δικαιοσύνης. Διαθέσιμο στο <http://www.iefimerida.gr/news/179204/posoi-kai-poioi-vriskontai-stis-fylakes-analytika-stoiheia-toy-ypourgeiou-dikaioynis>

Kdvm.gr (2013) Κρατούμενοι – Υποστήριξη Κρατουμένων ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ. Διαθέσιμο στο <http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/7.7.pdf>

kethea.gr (2018 α) Αποτίμηση προγραμμάτων. Διαθέσιμο στο
<http://www.kethea.gr/Portals/0/Uploads/docs/Apotimhsh%20apotelesmatikothtas%20%CE%9A%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%95%CE%91.pdf>

kethea.gr (2018 β) Αποτελεσματικότητα. Διαθέσιμο στο <http://www.kethea.gr/el-gr/%CF%84%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%BF%CE%BA%CE%B5%CE%B8%CE%B5%CE%B1/a%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1.aspx>

Koinsep.org (2016) Σύντομος οδηγός δημιουργίας ΚοινΣεπ. Διαθέσιμο στο
<http://koinsep.org/%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD-%CF%83-%CE%B5%CF%80/%CF%83%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82/>

Left.gr (2016) «Επανάταξη σε μια ζωή χωρίς ουσίες και έγκλημα»: Στη Βουλή το ν/σ για την απεξάρτηση κρατουμένων. Διαθέσιμο στο

Ministryofjustice.gr (2016) Το Αλφαβητάρι του Κρατουμένου. Διαθέσιμο στο:
http://www.ministryofjustice.gr/site/Portals/0/uploaded_files/uploaded_17/AlfavitariKratoumenou.pdf

Newsbeast.gr (2017) Πόσοι κρατούμενοι χωράνε στις ελληνικές φυλακές. Διαθέσιμο στο
<https://www.newsbeast.gr/society/arthro/2702968/posi-kratoumeni-chorane-stis-ellinikes-filakes>

onisimos.gr (2018) Επίσημη ιστοσελίδα www.onisimos.gr

praksis.gr (2018) Επίσημη ιστοσελίδα www.praksis.gr

Rajasekar, S. Philominathan, P. Chinnathambi, V. (2013) Research Methodology. Διαθέσιμο στο
<https://arxiv.org/pdf/physics/0601009.pdf>

Socialpolicy.gr (2018) Πρόγραμμα επανένταξης και αποκατάστασης κρατουμένων. Διαθέσιμο στο
<http://socialpolicy.gr/2018/07/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AD.html>

Surbhi, S. (2016), Difference Between Primary and Secondary Research, Available at
<https://keydifferences.com/difference-between-primary-and-secondary-research.html>

Taxheaven.gr (2012) Τι είναι οι «Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις» του Ν. 4019/2011 Διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/acforum/topic/84781-%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%C2%AB%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82% C2%BB-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BD-40192011/>

Taxheaven.gr (2016) Άρθρα ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. - Τι είναι και πώς λειτουργούν με τον νέο Ν. 4430/2016. Διαθέσιμο εδώ <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/25006>

xeblogarisma (2018) Επίσημη σελίδα <http://xeblogarisma.blogspot.com/>

Ζάννης, Π. (2013) Ο Τρίτος Τομέας: Μια γενική Θεωρία. Εκδόσεις Παπαζήση.

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2009) Πώς γίνεται μία επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ., 2015. Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5826>

Καπερναράκου, Κ. (2017) Κοινωνικές επιχειρήσεις στην ΕΕ φέρνουν νέες θέσεις εργασίας. Διαθέσιμο στο

Κρατσιώτη, Β. (2010) Κοινωνική Οικονομία και Οικονομία της Αλληλεγγύης. Διαθέσιμο στο <https://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/GSEESocialEconomy.pdf>

Κυριακίδου, Ο., Σαλαβού, Ε., (2014) Κοινωνική Επιχειρηματικότητα. Εκδόσεις Rosilli

Λιναρδάτου, Χ., & Μανούσου, Ε. (2016). Η Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε άτομα κοινωνικά αποκλεισμένα, όπως οι κρατούμενοι. Μελέτη περίπτωσης: η εκπαίδευση των κρατουμένων στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Μ. Βρετανίας. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 49-68. Διαθέσιμο στο <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9811/9935>

Μηλιώνη, Φ. (2016) Προγράμματα επανένταξης αποφυλακισμένων. Διαθέσιμο στο:

Μπάρδα, Ε. (2016) Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα. Η περίπτωση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις. Εκδόσεις Παπαζήση.

Μωραΐτη, Π. (2016) Οι «Νέοι Ορίζοντες», μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση ένταξης (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.) Διαθέσιμο στο <http://www.crimetimes.gr/%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CE%B9-%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%82/>

Νέοι Ορίζοντες (2018 α) Υπηρεσίες. Διαθέσιμο στο <http://www.neoiorizontescleaner.com/>

Νέοι Ορίζοντες (2018 β) Περιγραφή επιχείρησης. Διαθέσιμο στο https://neoiorizonteskoinsep.blogspot.com/p/blog-page_18.html

Νέοι Ορίζοντες (2018 γ) Πελατολόγιο. Διαθέσιμο στο <https://neoiorizonteskoinsep.blogspot.com/p/bloggertrick.html>

Ντούλια, Θ. (2015) Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα. Μια δυναμική προοπτική ενάντια σατην οικονομική κρίση/ Εκδόσεις Οσελότος.

Παρασκευόπουλος, Ι. Ν., (1993). Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας. Αθήνα

Ρηγούτσου, Ε. (2005) Συμβουλευτική κρατουμένων. Διαθέσιμο στο <https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/746/132.pdf>

Τακτικός, Β. (2014) Θεσμοί και Εφαρμογές Κοινωνικής Οικονομίας. Εκδόσεις Παρατηρητήριο.

Τσιλίκης, Χ., & Γάκου, Ε. (2018). Κοινωνική επιχειρηματικότητα και σωφρονιστική. Προτεινόμενο μοντέλο εργασιακής επανένταξης έγκλειστων και αποφυλακισμένων στην Ελλάδα.*Κοινωνική Πολιτική*, 9, 88-110. Διαθέσιμο στο

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/eekp/article/view/15987/14367>